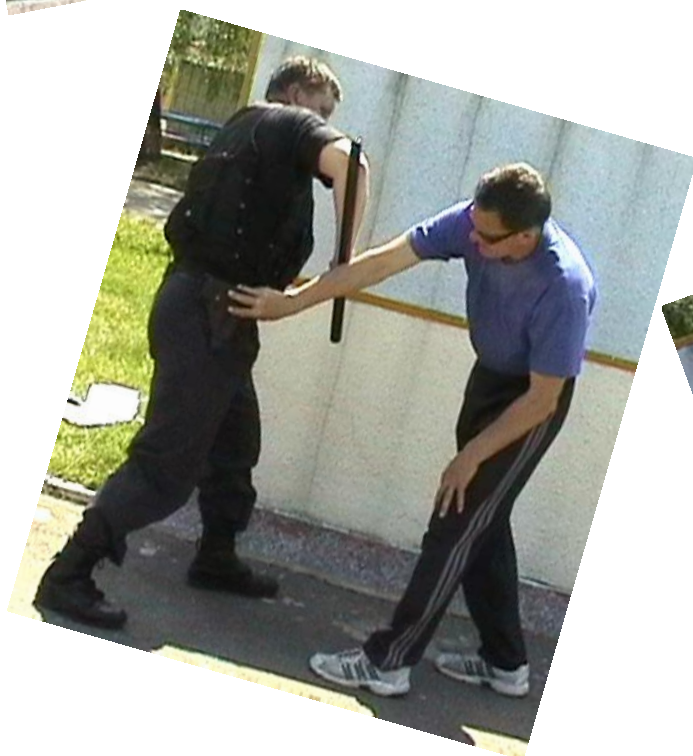


МІНІСТЕРСТВО АНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

90

В.А. ДІДКОВСЬКИЙ, О.В. ЗАПОРОЖАНОВ, О.В. КУЗЕНКОВ

**СПЕЦІАЛЬНИЙ ЗАСІБ КПФ-02 (ТОНФА).
ТЕХНІКА І ТАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ**



МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

В.А. ДІДКОВСЬКИЙ, О.В. ЗАПОРОЖАНОВ, О.В. КУЗЕНКОВ

СПЕЦІАЛЬНИЙ ЗАСІБ КПФ-02 (ТОНФА). ТЕХНІКА І ТАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ

Навчально-методичний посібник

*Загальна редакція кандидата юридичних наук, доцента, заслуженого
працівника народної освіти України О.Ф. Гіди*

Допущено Міністерством внутрішніх справ України для використання у навчальному процесі в системі професійної підготовки працівників органів і підрозділів внутрішніх справ та особового складу вищих навчальних закладів МВС у якості навчального посібника.

Київ 2011

ББК Х621
Д444

Рецензенти:

С.Є. Бутів – начальник кафедри вогневої та спеціальної фізичної підготовки навчально-наукового інституту підготовки кадрів оперативних служб міліції Київського національного університету внутрішніх справ, доцент кандидат педагогічних наук

С.М. Дзюба – начальник відділу організації фізичної підготовки та спортивно-масової роботи управління професійної підготовки Департаменту кадрового забезпечення МВС України ;

І.В. Янко – начальник сектора спортивно-масової роботи професійної підготовки Департаменту кадрового забезпечення МВС України

Консультант:

В.В. Сокурєнко – проректор по службі Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Рекомендовано радою з наукової роботи Київського національного університету внутрішніх справ 20 січня 2009 р. (протокол № 26).

Дідковський В.А., Запорожанов О.В., Кузенков О.В.

Д444 Спеціальний засіб КПФ-02 (тонфа). Техніка і тактика застосування: Навч.- метод. посібник. / Заг. ред. О.Ф. Гіди. – Національна академія внутрішніх справ, 2011. – 93 с., іл.

У посібнику наведено опис спеціального засобу КПФ-02 (тонфа), наведено класифікацію захисних і атакуючих прийомів, а також типові ситуації застосування тонфи. Посібник містить методичний розділ, а також значну кількість оригінальних ілюстрацій, що значною мірою полегшить сприйняття матеріалу та допоможе при розучуванні та удосконаленні техніки наведених прийомів та спеціальних дій.

Для викладачів навчальних закладів системи МВС України, інспекторів відділів та відділень кадрового забезпечення практичних підрозділів міліції, які проводять заняття зі спеціальної фізичної підготовки, а також працівників міліції, які самостійно працюють над підвищенням рівня професійної підготовленості.

ББК Х621

ISBN

© В.А. Дідковський, О.В. Запорожанов, О.В. Кузенков, 2011
© Національна академія внутрішніх справ, 2011

ЗМІСТ

Слово до читача.....	4
1. Правові засади застосування засобів фізичного впливу та спеціальних засобів.....	5
2. Життєво важливі ділянки тіла людини.....	8
3. Техніка володіння спеціальним засобом КПФ-02 (тонфа).....	12
3.1. Історія виникнення спеціального засобу "Тонфа"	12
3.2. Тонфа – як спеціальний засіб.....	14
3.3. Основний хват, стійки, носіння та вилучення тонфи.....	15
3.4. Техніка обертання тонфи.....	21
3.5. Техніка блоків тонфою.....	27
3.6. Техніка ударів тонфою.....	31
3.7. Больові прийоми за допомогою тонфи.....	42
4. Практичне застосування спеціального засобу КПФ-02 (тонфа).....	47
4.1. Захисні та контратакуючі дії тонфою.....	48
4.2. Вилучення порушника з автомобіля.....	76
4.3. Надання першої медичної допомоги з використанням тонфи.....	83
5. Методичні рекомендації по навчанню діям спеціальним засобом КПФ-02 (тонфа).....	84
Список використаних джерел.....	92

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Збільшення кількості нападів на працівників міліції під час виконання ними службових обов'язків – очевидна тенденція сьогодення. Здатність ефективно долати фізичну протидію правопорушників, не вдаючись до застосування вогнепальної зброї, одна з найважливіших професійних якостей працівників правоохоронних органів всього світу. З одного боку, суспільство вимагає високої ефективності від правоохоронних органів, вміння оперативно та впевнено припиняти протиправні дії, з іншого – правоохоронців часто звинувачують у надмірній жорсткості.

Прийнятий на озброєння в ОВС України спеціальний засіб КПФ-02 (тонфа) можна вважати проміжною ланкою між пістолетом, як останнім засобом переконання, і звичайним гумовим кийком ПР-73, ефективність якого надзвичайно низька. Тонфа досить ефективно використовується поліцією США, Німеччини і багатьох інших країн. Правильне використання цього спеціального засобу дає змогу надійно захищатись і, без ризику вбити, примушувати правопорушника підкорятись під загрозою сили, але не смерті.

Багаторічне використання тонфи поліцейськими інших країн показало, що цей спеціальний засіб переважає звичайний гумовий кийок як за захисними, так і за атакуючими можливостями, а відносна простота базової техніки дозволяє швидко досягнути необхідного рівня майстерності.

Зміст посібника відображає досвід набутий викладачами кафедри вогневої та спеціальної фізичної підготовки Київського національного університету внутрішніх справ під час відпрацювання відповідних прийомів та дій на практичних заняттях, численних фахових семінарах, при спілкуванні з працівниками практичних підрозділів – все це, на наш погляд, надає викладеному матеріалу достовірності та практичної значущості.

Автори висловлюють подяку всім колегам, які надавали поради та зауваження при підготовці посібника, а також ТД “Каштан” та особисто Белінському Є.В. за надання матеріально-технічної допомоги, що значною мірою сприяло появі цього посібника.

1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

Правовими засадами застосування засобів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї працівниками міліції є Закон України “Про міліцію” (ст.ст. 12, 13, 14, 15, 15¹) та Карний Кодекс України (ст. 38).

У ст.12 Закону визначено умови і межі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.

Згідно цієї статті, застосуванню сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї повинне передувати попередження про намір її використання, якщо дозволяють обставини. Без попередження фізична сила, спеціальні засоби і зброя можуть застосовуватись, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю громадян чи працівників міліції.

Забороняється застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і вогнепальну зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та малолітніх, крім випадків вчинення ними групового нападу, що загрожує життю і здоров'ю людей, працівників міліції або збройного нападу чи збройного опору.

У разі неможливості уникнути застосування сили, вона не повинна перевищувати межі, необхідної для виконання покладених на міліцію обов'язків, і має зводити до мінімуму можливості завдання шкоди здоров'ю правопорушників та інших громадян. У разі завдання шкоди, міліція забезпечує надання необхідної допомоги потерпілим у найкоротший строк.

Про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, а також про будь-які ушкодження або смерть, які спричинені особі внаслідок застосування працівником міліції заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, працівник міліції негайно та письмово доводить до відома безпосереднього начальника для сповіщення прокуророві.

Перевищення повноважень по застосуванню сили, у тому числі спеціальних засобів і зброї тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Відповідно до ч. 2 ст.38 КК України затримання особи, що вчинила злочин, і заподіяння їй шкоди є правомірним за таких умов:

- особа, що затримується вчинила злочин (замах на злочин);
- затримання здійснюється безпосередньо після вчинення злочину;
- затримання проводиться з метою доставляння особи, яка вчинила злочин, відповідним органам влади;
- шкода, заподіяна особі, яка вчинила злочин, є необхідною для її затримання і відповідає небезпечності посягання та обстановці затримання. Шкода, заподіяна при затриманні, вважається такою, що відповідає обстановці затримання, лише за умови, що особа, яка вчинила злочин, чинить опір або намагається ухилитись від затримання. Шкода має бути адекватною характеру та наслідкам вчиненого злочину.

Стаття 13 Закону України “Про міліцію” – “Застосування засобів впливу” – визначає, що *працівники міліції мають право застосовувати заходи фізичного впливу, у тому числі прийоми рукопашного бою, для припинення правопорушень, подолання протидії законним вимогам міліції, яка здійснюється із застосуванням сили щодо працівників міліції або інших осіб, якщо інші способи не забезпечили виконання покладених на міліцію обов’язків...*

...Органам міліції забороняється використовувати фізичний та психологічний вплив для забезпечення проведення контролюючими органами планових та позапланових перевірок суб’єктів господарської діяльності, у тому числі шляхом демонстрації зброї, спеціальних засобів, погроз їх застосування.

Стаття 14 Закону України „Про міліцію” – „Застосування спеціальних засобів”.

Працівники міліції мають право застосовувати наручники, гумові кийки, засоби зв'язування, слезоточиві речовини ..., та інші спеціальні і транспортні засоби а також використовувати службових собак у таких випадках:

- 1) для захисту громадян і самозахисту від нападу та інших дій, що створюють загрозу їх життю або здоров'ю;*
- 2) для припинення масових безпорядків і групових порушень громадського порядку;*
- 3) для відбиття нападу на будівлі, приміщення, споруди і транспортні засоби, незалежно від їх належності, або їх звільнення у разі захоплення;*
- 4) для затримання і доставки в міліцію або інше службове приміщення осіб, які вчинили правопорушення, а також конвоювання і тримання осіб, затриманих і підданих арешту, взятих під варту, якщо зазначені вище особи чинять опір працівникам міліції або є підстави вважати що вони можуть вчинити втечу чи завдати шкоди оточуючим або собі;*
- 5) для припинення масового захоплення землі та інших дій, можуть призвести до зіткнення груп населення. А також діянь, які паралізують роботу транспорту, життєдіяльність населених пунктів, посягають на громадський спокій, життя і здоров'я людей*
- 6) для припинення опору працівникові міліції та іншим особам, які виконують службові або громадські обов'язки по охороні громадського порядку і боротьбі зі злочинністю;*
- 7) для звільнення заручників...*

При застосуванні наручників потрібна періодична (на рідше як через дві години) перевірка стану фіксації замків. До того ж, слід зауважити, що надмірне затягування кінцівок затриманого наручниками або підручними засобами може призвести до омертвіння м'язів кінцівок. Тому, огляд стану кінцівок затриманого необхідно проводити не рідше ніж через годину.

2. ЖИТТЄВО ВАЖЛИВІ ДІЛЯНКИ ТІЛА ЛЮДИНИ

Застосування спеціальних засобів може призводити до різних, за ступенем важкості, наслідків для здоров'я осіб, до яких вони застосовуються. У зв'язку з цим, працівник міліції повинен знати особливості будови тіла людини, щодо чутливості окремих його ділянок до фізичного впливу. Адже ступінь інтенсивності фізичного впливу працівник має обирати з урахуванням обставин, в яких відбувається затримання правопорушника або припинення протиправних дій, віку, стану здоров'я, фізичного та психічного стану особи. А інтенсивність впливу і визначається, зокрема, ділянками тіла, на які цей вплив спрямований.

Тіло людини має природні слабини (зони) структурного характеру, які можна класифікувати як: *загальні, підвищеної чутливості та небезпечні*.

Під *загальними* зонами слід розуміти такі ділянки тіла людини, вплив на які не призводить до травмування.

Зони *підвищеної чутливості* – зони, вплив на які призводить до травмування противника без смертельних наслідків.

Небезпечні зони – зони, вплив на які може призвести до смерті.

Загальні зони не є життєво важливими, і їх ураження не може призвести до смерті. Однак, точне влучення в ці зони збільшує ефективність удару за рахунок значної болісності.

Вплив на зони підвищеної чутливості можна класифікувати як жорсткий – він застосовується, коли необхідно миттєво припинити активні спроби опору. Точне влучення, наприклад, по ліктю повністю виводить з дії руку противника на деякий час.

Удари по небезпечним зонам розраховані на безумовне приведення противника до стану нерухомості і можуть призвести до смертельних наслідків. Належить з особливою обережністю використовувати ці зони в

якості уразливих і тільки у випадках безпосередньої загрози життю або здоров'ю громадян або працівника міліції.

Класифікація уразливих ділянок тіла людини

№№ зон	Загальні зони	Зони підвищеної чутливості	Небезпечні зони
1	--	--	Скроня
2	--	--	Вухо
3	--	--	Око
4	--	--	Перенісся
5	--	--	Верхня губа
6	--	--	Щелепа
7	--	--	Горло
8	--	Ключиця	--
9	--	--	Сонячне сплетіння
10	--	--	Низ живота
11	--	--	Пах
12	Стегно	--	--
13	--	Коліно	--
14	Гомілка	--	--
15	--	--	Потилиця
16	--	--	Шия
17	--	Лопатка	--
18	--	--	Нирка
19	--	--	Куприк
20	Ахіллове сухожилля	--	--
21	--	Зап'ясток	--
22	--	Лікоть	--
23	--	Кисть	--

1. Скроня – високо чуттєва життєва зона. Удар у скроню може нести за собою втрату свідомості і смерть. Небезпечна зона.

2. Вуха – удар у зону вуха викликає глухоту, втрату свідомості, серйозні пошкодження або смерть. Небезпечна зона.
3. Око – удар (тичок) кінцем тонфи викликає втрату зору, свідомості, серйозні пошкодження або смерть. Небезпечна зона.
4. Перенісся – удар у цю зону тягне за собою втрату свідомості або смерть. Небезпечна зона.
5. Верхня губа – специфічне місце, яке знаходиться безпосередньо під носом. Удар у це місце може викликати пошкодження щелепної кістки або носового хряща, може бути причиною мозкової травми, яка призведе до смерті. Небезпечна зона.
6. Щелепа – ураження зони щелепного з'єднання призводить до значного пошкодження щелепи або вилиці, може призвести до смерті. Небезпечна зона.
7. Горло – надмірно уразливе місце. Удар може зруйнувати дихальні шляхи і викликати смерть. Небезпечна зона.
8. Ключиця – легко ламається тонфою. До летальних випадків не призводить. Зона підвищеної чутливості.
9. Сонячне сплетіння – удар в нього викликає сильний шок. Може бути причиною смерті. Небезпечна зона.
10. Низ живота – удар у цю зону може призвести до травмування кишечника і бути причиною смерті. Небезпечна зона.
11. Пах – удар призводить до стану больового шоку, серйозного травмування. Небезпечна зона.
12. Стегно – загальна зона.
13. Коліно – удар призводить до вивиху або перелому. Зона підвищеної чутливості.
14. Гомілка – удар викликає больовий шок або перелом. Зона підвищеної чутливості.
15. Потилиця – удар призводить до втрати свідомості, травмування, може бути причиною смерті. Небезпечна зона.

16. Шия – удар призводить до сильного больового шоку, травмування. Може бути причиною втрати свідомості, смерті. Небезпечна зона.

17. Лопатка – дуже ефективна за своєю чутливістю зона. Часто використовується при утриманні.

18. Нирка – дуже чутлива зона. Удар призводить до сильного больового шоку. Може бути причиною травмування і смерті. Небезпечна зона.

19. Куприк – удар призводить до сильного больового шоку. Може бути причиною паралічу. Небезпечна зона.

20. Ахіллове сухожилля – Удар використовується для тимчасового виведення противника зі строю. Загальна зона.

21. Внутрішня сторона зап'ястка – ефективне місце для утримання. Загальна зона для утримання, зона підвищеної чутливості для нанесення удару.

22. Лікоть – чутлива зона. Удар в цю зону використовується для тимчасового виведення противника зі строю. Загальна зона для утримання, зона підвищеної чутливості для нанесення удару.

23. Зовнішня сторона кисті руки – удар по цій зоні примушує розжати руку. Загальна зона для утримання, зона підвищеної чутливості для удару.

3. ТЕХНІКА ВОЛОДІННЯ СПЕЦІАЛЬНИМ ЗАСОБОМ КПФ-02 (ТОНФА)

3.1. Історія виникнення спеціального засобу "Тонфа"

У своєму мирному застосуванні тонфа спочатку була сільськогосподарським інструментом – черешком з твердої деревини, довжиною близько 50 см, який вставлявся у вертикальну частину кам'яних жорен, що слугували для розмелу зернових культур. Ці жорна розповсюджені у південно-східній Азії. На відстані у три чверті довжини



палки, перпендикулярно до неї закріплювалась циліндрична рукоятка, яка дозволяла приводити до руху весь механізм. Але як зброя, тонфа почала

використовуватись на Окінаві, коли після об'єднання архіпелагу Рюкю у 1429 році простим жителям було заборонено носити будь-яку зброю. При цьому простий люд був обкладений поборами на користь королівської сім'ї. У містах, селищах, сільських общинах почали створюватись таємні товариства самооборони.

У 1606 році Окінаву було окуповано японцями, які не стали змінювати існуючий стан речей, але обклали населення додатковими поборами на користь японської імператорської скарбниці і зробили більш жорстокими покарання за несплату поборів та непокору владі. Неможливо точно визначити, у який момент тонфу, крім її прямого призначення, почали застосовувати у якості зброї, але одного разу якийсь мирний окінавський селянин, керований інстинктом самозбереження, вилучив її із жорен і кинувся на солдата або бандита. Якраз тоді товариства самооборони стали

справжніми підпільними організаціями зі своєю структурою і безперервним навчанням мистецтву ведення бою голими руками і підручними засобами, так як вилучення всього сільськогосподарського інвентарю призвело б того, що жителі островів, а за ними й окупанти, позбулися б усіх засобів існування. І так кожний раз елемент випадковості був на стороні окінавців.

У руках майстра тонфа виявилась ефективною зброєю. У вихідному положенні боець затискав рукоятку у кулаку, а саме "тіло" палиці розташовувалось уздовж передпліччя, що було простим продовженням руки. Та частина палиці, яка виступала попереду руки – була продовженням кулака, а та, що позаду – продовженням ліктя. Тонфою наносились тикові удари, а також обертальні удари навідліг, блокувалися удари мечем або іншою зброєю. При розвороті цієї палиці "рогатиною" вперед з'являлась можливість блокування не тільки меча, але й списа. З історії відомі випадки, коли за допомогою тонфи успішно захищались від метальної зброї – стріл, ножів, сюрікенів.

У поєдинку з озброєним противником тонфа використовувалась як парна зброя. Міцне дерево, з якого вона виготовлялась, захищало руку від удару меча при блокуванні, а другою палицею наносився завершальний удар.

Тонфа так би й залишилася екзотичною, нікому невідомою зброєю, якби не потрапила до рук поліцейського інструктора Лона Андерсона, який, працюючи над удосконаленням спорядження і озброєння поліції, у 1971 році, вивчив і змінив окінавські техніки володіння цією палицею, розробив сучасну школу володіння тонфою для звичайних вуличних патрульних поліцейських. Техніка Лона Андерсона включає в себе різноманітні прийоми для затримання, утримання і контролю, блоки проти ударів рукою, ногою, підручними засобами, а також ударів по больовим точкам, використання яких дозволено лише у крайніх випадках, коли тонфа є альтернативою застосування табельної вогнепальної зброї. Прийоми використання поліцейської тонфи, за великим рахунком, не відрізняються від традиційних, хіба, що використовується тільки одна палиця. Вільна рука використовується

для того, щоб підсилити захист, силу ударів, а також для виконання прийомів затримання.

Корпорація Манандок (Manadnock Corporation) з Нью Гемпшира (США) випустила першу партію Prosecutor PR-24, більш відому як просто "Тонфа", або PR-24, у 1974 році. Через деякий час цей спеціальний засіб завоював популярність по всіх Сполучених Штатах Америки. На цей час тонфу використовують майже всі поліцейські підрозділи світу.

3.2. Тонфа – як спеціальний засіб

Тонфа (КПФ-02) – багатофункціональний спеціальний засіб активної оборони, призначений для самозахисту правоохоронця, додання опору та контролю правопорушника (рис. 1). Загальна довжина тонфи – 600 мм, діаметр – 30 мм, вага – 600-800 г, у залежності від використаних матеріалів. Крім основної циліндричної поверхні (як у звичайних кийків), тонфа має



Рис.1. Зовнішній вигляд КПФ-02 (тонфа)

коротку рукоятку довжиною 175 мм, яка ділить її на дві нерівні частини (коротку і довгу) і розташована під прямим кутом до основної поверхні. На кінці рукоятки розташований обмежувач для попередження вислизання тонфи з долоні. Наявність короткої рукоятки дає можливість виконувати обертальні рухи з великою швидкістю. Можливість виграшу у швидкості дає

суттєву перевагу у силі, оскільки енергія удару пропорційна масі і квадрату швидкості ($E = \frac{mv^2}{2}$). Виходячи з цього, якщо удвічі підвищити масу кийка, тоді й удар стане удвічі ефективнішим, а якщо удвічі підвищити швидкість нанесення удару, то його ефективність збільшиться у чотири рази. Так як ударна поверхня тонфи при обертальному русі рухається у 2-3 рази швидше, ніж при звичайному ударі, то й сам удар виявляється у 4-9 разів сильніше ніж звичайний. Таким чином, оволодіння технікою обертальних рухів являє собою реальну можливість підвищення ефективності застосування КПФ-02.

3.3. Основний хват, стійки, носіння та вилучення тонфи

Для забезпечення міцного і зручного утримання тонфи у руці при виконанні прийомів, необхідно відпрацювати правильний хват, завдяки якому буде легко контролювати тонфу.

Основний хват виконується за рукоятку завжди нижче обмежувача на її кінці (рис. 2). Ніколи не можна допускати такої позиції хвату, щоб долоня або пальці вислизали за обмежувач (рис. 3). При правильному основному хваті положення кисті правоохоронця виявляється природнім і практично неможливо вирвати тонфу з його руки.



Рис. 2. Правильний хват



Рис. 3. Неправильний хват

Позиція очікування (рис.4) – ноги на ширині плечей, вага розподілена рівномірно на обидві ноги та дещо перенесена на передні частини ступень, тулуб рівний, руки вздовж тулуба; тонфа утримується прямим хватом (за рукоятку, довгий кінець тонфи притиснутий до передпліччя ззаду). При такому утриманні більша частина тонфи залишається прихованою і лише невелика її ділянка – короткий кінець – виступає назовні.

Така позиція не створює для оточуючих зайвої загрози збоку працівника міліції, але, разом з тим, дозволяє йому підтримувати готовність до захисту та контратакуючих дій у разі несподіваного нападу. Як варіанти позиції очікування можна використовувати положення зі схрещеними на грудях руками (рис.5), або захватом тонфи двома руками (рис.6).

Бойові стійки з тонфою різняться між собою лише за способом її утримання. Положення рук і ніг при прийнятті бойових стійок з тонфою таке ж, як і у бойовій стійки рукопашного бою.

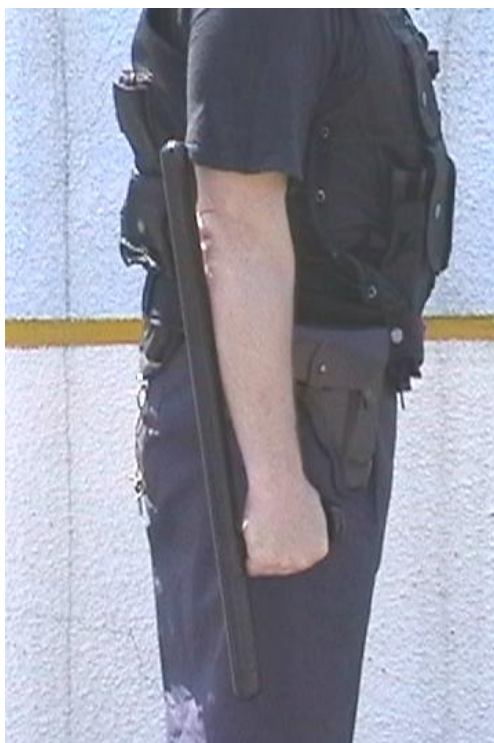


Рис. 4. Позиція очікування



Рис.5. Позиція очікування зі схрещеними руками



Рис.6. Позиція очікування із захватом тонфи двома руками



Рис. 7. Місце розташування КПФ-02 на поясі правоохоронця

Носити КПФ-02 належить збоку, на поясі, у спеціальному спорядженні. КПФ-02 завжди носить на боці протилежному тому, на якому знаходиться пістолет. Якщо тонфа висить на сильній стороні (для правши це на правому боці, для лівши – на лівому), рукоятка повинна бути направлена вперед, а якщо на слабій стороні – назад (рис. 7).

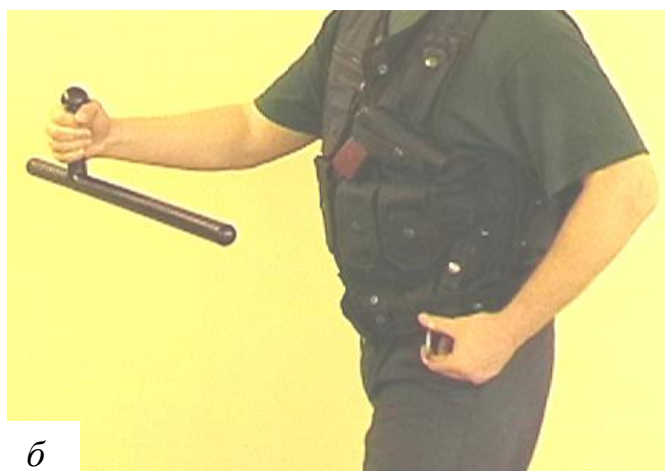
Класифікація бойових стійок

№ з/п	Назва стійки	Положення	Тактичне застосування
1.	Основна бойова стійка, прямий хват	Бойова стійка р/б, корпус тонфи знаходиться під пахвою зі сторони ліктьової кістки, рукоятка направлена вгору, довгий кінець направлений назад.	Для блокування ударів, проведення атакуючих та контратакуючих дій
2.	Бойова стійка, зі зворотнім хватом	Бойова стійка р/б, корпус тонфи знаходиться під пахвою зі сторони променевої кістки, рукоятка направлена вниз, довгий кінець направлений назад.	Для нанесення атакуючих та випереджуючих ударів
3.	Відкрита атакуюча стійка	Бойова стійка р/б, корпус тонфи знаходиться над передпліччям, довгий кінець направлений назад	Для нанесення атакуючих та випереджуючих ударів
4.	Основна захисна стійка	Бойова стійка р/б, довгий кінець тонфи утримується ближньою до противника рукою, дальня рука утримує рукоятку або короткий кінець тонфи.	Для блокування ударів противника, нанесення тикових контрударів.
5.	Відкрита захисна стійка з прямим хватом	Бойова стійка р/б. Тонфа утримується основним хватом, довгий кінець тонфи направлений в сторону противника	Для блокування ударів противника, для нанесення випереджуючих, контратакуючих та прихованих ударів
6.	Відкрита захисна стійка зі зворотнім хватом	Бойова стійка р/б. Рукоятка направлена вниз, довгий кінець тонфи направлений в сторону противника	Для блокування ударів противника по нижньому рівню та проведення контратакуючих дій
7.	Універсальна стійка	Бойова стійка р/б. Корпус тонфи закриває кисть та ліктьову кістку, довгий кінець направлений вниз-назад	Для проведення атакуючих дій, захисту та контратаки

Спокійна і виважена поведінка працівника міліції у конфліктній ситуації повинна підкріплюватись його потенційною готовністю до миттєвого приготування до застосування спеціальних засобів, і зокрема тонфи. У зв'язку з цим, вилучення тонфи є одним з найважливіших елементів, від виконання якого у багатьох випадках залежить ефективність її використання.

Існує три основних способи вилучення тонфи: скресне, силове і від сильної сторони.

Скресне вилучення (рис. 8). Основний спосіб, найчастіше використовуваний на практиці, коли тонфа знаходиться на слабшій стороні. За допомогою слабшої руки необхідно захватити тонфу у районі утримуючого кільця та розвернути у горизонтальне положення, сильнішу руку опустити на рукоятку і обхватити її (а), вилучити тонфу по дузі вперед-в



сторону, звільнивши її від кільця (б).

Коли тонфа повністю звільниться, продовжити її рух за дугою назовні у горизонтальній площині та закінчити його, прийнявши бойову стійку. Тонфа

при цьому затиснута між внутрішньою стороною плеча та тулуба, короткий кінець спрямований вперед (в).

Необхідно слідкувати за тим, щоб під час руху короткий кінець тонфи,

Рис. 8. Скресне вилучення

проходячи під рукою, не зачепив одягу. Така позиція називається **основною**.

Силове вилучення (рис.9). Відрізняється від попереднього тим, що при здійсненні руху рука витягується вперед, майже повністю випрямляючись у ліктьовому суглобі. При цьому довгий кінець тонфи направляється у сторону



Рис. 9. Силове вилучення КПФ-02

противника, наносячи по ньому удар. У разі промаху – продовжити обертання тонфи до основної позиції.

Вилучення КПФ-02 від сильної сторони (рис. 10). Якщо тонфа знаходиться на ремені з сильної сторони, її рукоятка повинна бути направлена вперед.

Сильнішою рукою взяти за рукоятку прямим хватом та розвернути тонфу у горизонтальне положення (а). Іншою рукою захопити утримуюче кільце (б), вилучити тонфу з кільця рухом руки назовні (в) та прийняти основну позицію (г).

Належить приділити достатньо уваги тренуванню вилучення тонфи, щоб кожний з описаних рухів був доведений до автоматизму, що надасть правоохоронцю вагому перевагу у екстремальній ситуації.



Рис. 10. Вилучення тонфи від сильної сторони

3.4. Техніка обертання тонфи

Одним з важливих елементів володіння тонфою є техніка обертань. З одного боку, обертання дозволяють відчувати та зафіксувати “м’язовою пам’яттю” масо-габаритні та інерційні властивості тонфи, що розширює координаційний арсенал початківця та полегшує засвоєння основних прийомів. З іншого – обертання самі по собі є базовими рухами для більшості ударів тонфою. Володіння технікою обертання є тою основою на якій базується ефективне використання тонфи, особливо у протистоянні з озброєним противником.

Під час виконання тонфою обертальних рухів (ударів), рукоятку необхідно утримувати таким чином, щоб великий і вказівний пальці утворювали кільце (рис. 11). Воно



Рис. 11. Утримання КПФ-02 при обертаннях

повинне бути достатньо вільним, щоб рукоятка могла обертатись у ньому, але й достатньо щільним, щоб пальці не вислизали за обмежувач.



Рис. 12. Основне горизонтальне обертання

Основне горизонтальне обертання (рис. 12.) Для виконання основного горизонтального обертання необхідно взяти тонфу основним хватом (а). Різко повернувши кисть у зап'ястку (б) і витягнувши руку вперед, направити вперед довгий кінець зброї круговим обертальним рухом проти часової стрілки у горизонтальній площині (в, г). Продовжуючи рух, описати довгим кінцем повний оберт і повернутись у вихідне положення (а).

Зворотне горизонтальне обертання (рис. 13). Тримавши тонфу зворотнім хватом (а), поворотом кисті у зап'ястку направити довгий кінець зброї круговим обертальним рухом назовні-вперед (б, в). Коли довгий кінець досягне максимально віддаленої точки свого оберту (в), різко направити кулак вперед та, змінивши напрямок обертання на протилежний, повернути тонфу у вихідне положення (а).

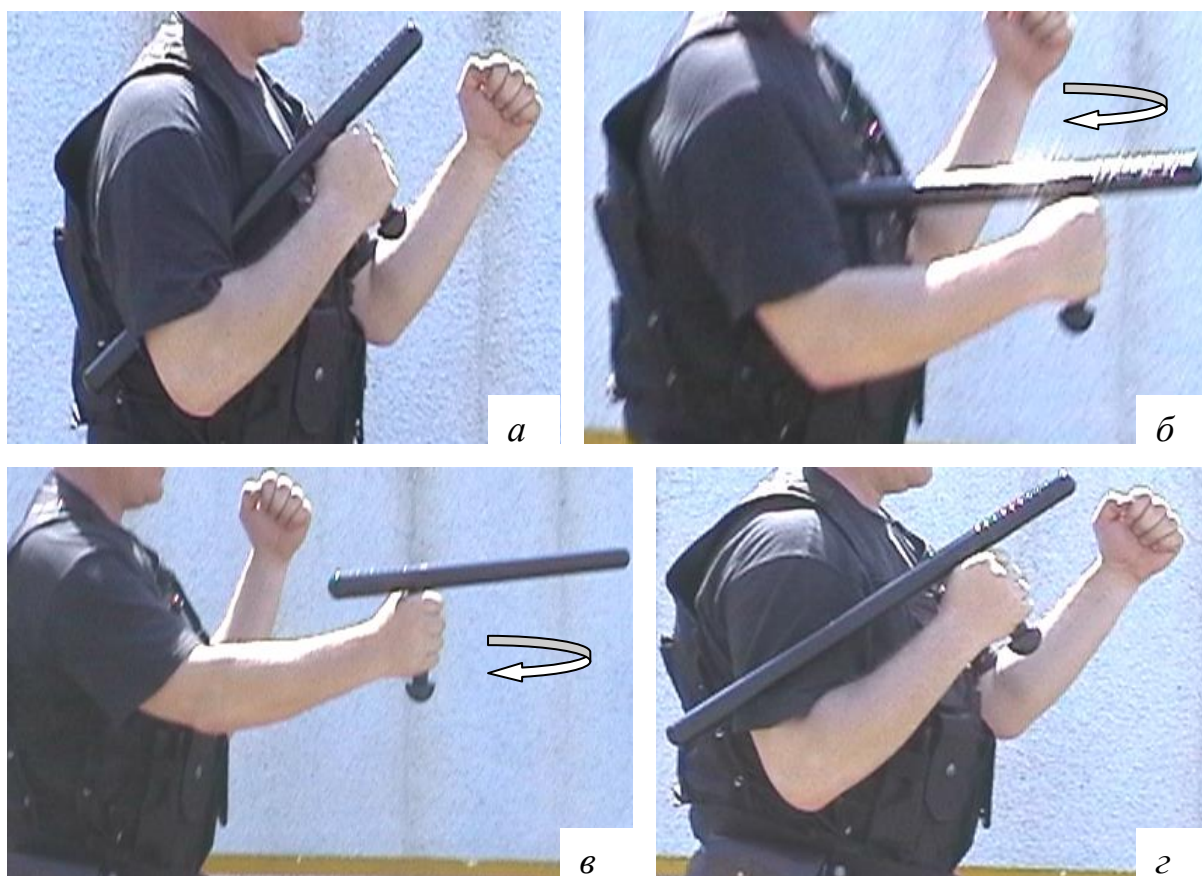


Рис. 13. Зворотне горизонтальне обертання

Вертикальне обертання (рис. 14). Взяти тонфу основним хватом, повернувши кисть долонею догори (а). Різким поворотом кисті у зап'ястку надати зброї обертальний рух, при якому її довгий кінець спрямовується



за дугою вниз-вперед-вгору (а, б). Коли довгий кінець досягне максимальної точки свого обертання, різко зігнути руку у лікті і зупинити зброю над плечем (в). Після цього, викинувши кисть вперед, як



Рис. 14. Вертикальне обертання

при виконанні удару тильною стороною кулака, повністю випрямляючи руку (г), обертальним рухом спрямувати тонфу у вихідне положення (а).

Переднє обертання (рис. 15). Взяти тонфу витягнутим хватом (а). Закинувши довгий кінець тонфи вгору-до себе та випускаючи рукоятку, виконати обертання зброї з опорою на вказівний палець (б). направивши його до внутрішньої сторони ліктя, одночасно випускаючи рукоятку та розкриваючи кисть (б). Коли довгий кінець зброї здійснить півоберта повз внутрішню поверхню передпліччя та ляже у відкриту долоню, виконати захват зброї (в).



Рис. 15. Переднє обертання

Бокове обертання (рис. 16). Взяти тонфу за рукоятку і тримати її горизонтально, направивши довгий кінець зброї назовні і розташувачи корпус зброї перпендикулярно передпліччю (а). Різким поворотом кисті усередину, надати довгому кінцю тонфи обертання по круговій траєкторії вгору-усередину – при цьому, надавши зброї достатню швидкість обертання для здійснення повного оберту, випустити рукоятку (б, в). Коли довгий кінець тонфи завершить повний оберт, захопити зброю (г).

]



Рис. 16. Бокове обертання

Обертання „вісімкою” (рис. 17). Взяти тонфу витягнутим хватом, повернувши кисть долонею вниз (а). Виконати обертання довгого кінця зброї вниз-всередину (б). В той момент, коли довгий кінець тонфи, продовжуючи рухатись за круговою траєкторією, спрямується вгору, розвернути кисть долонею догори (в). Здійснюючи другий оберт, довгий кінець тонфи спочатку опускається вниз, потім піднімається вгору, розташовуючись із зовнішньої сторони руки (г). У момент руху тонфи вгору, знову розвернути кисть долонею вниз (а) і продовжити його обертання уже з внутрішньої сторони руки (б). Закінчується обертання фіксуванням тонфи під пахвою (д).

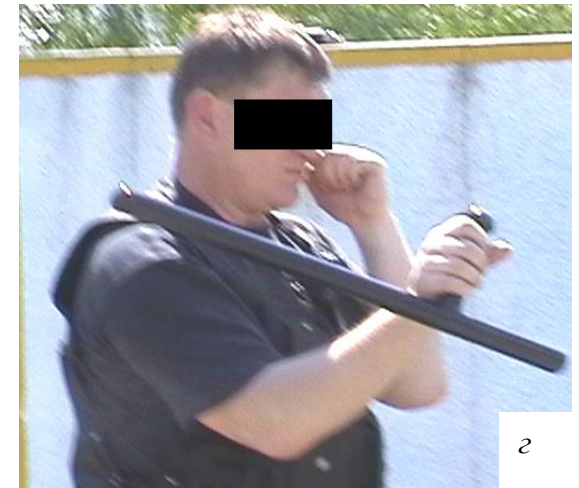


Рис. 17. Обертання „вісімкою”

3.5. Техніка блоків тонфою

У реальному протистоянні противнику блокування його ударів за допомогою тонфи, як правило, поєднується зі зміщенням тулуба або відходом убік, являючись при цьому не тільки засобом для відбиття ударів, але й підготовчим маневром для проведення контратаки. У кожному

конкретному випадку застосовують ті блоки, що створюють найвигідніше положення для контратакуючих та зустрічних дій.

Блоки виконуються з основної позиції у різних напрямках, причому, швидко та рефлекторно. Крім того, при використанні КПФ-02 для блокування, можна не хвилюватися за можливість травмування руки, яка утримує тонфу.

Захисні дії можуть виконуватись з різних вихідних положень: з утриманням тонфи як однією, так і двома руками.

Блоки з утриманням тонфи однією рукою (рис. 18).

Внутрішній блок (а). Застосовується для відбивання прямих, тикових та ударів зі сторони незброєної (незахищеної) руки. Виконується зі скручуванням тулубу усередину.

Зовнішній блок (б). Застосовується для відбивання ударів збоку. Виконується з розворотом тулуба у сторону удару. Тонфа повинна розташовуватись вертикально. Таке розташування попереджає сковзання удару противника вздовж корпусу тонфи.

Верхній блок (в). Застосовується для відбивання ударів, які направлені зверху. Тонфа, під час блокування, розташовується під кутом 45° по відношенню до напрямку удару. У цьому положенні вона не просто приймає удар на себе, але й частково змінює його напрямок. Рука зігнута у ліктьовому суглобі під кутом, приблизно, 90°, захищаючи голову від удару зверху.

Верхній витягнутий блок (г). Виконується як удар назовні і застосовується для відбиття зброї противника.

Нижній блок (д). Застосовується для захисту від ударів, які наносяться по нижньому рівню. Виконується підставкою тонфи вниз або відбиванням ударів вниз-назовні.

Необхідно зауважити що, при виконанні наведених вище блоків, утримувати тонфу необхідно за коротку рукоятку так, щоб корпус тонфи був щільно притиснутий до передпліччя для попередження ймовірного травмування.



а



б



в

*Рис. 18. Блоки з утриманням
тонфи однією рукою*



г



д

Блоки з утриманням тонфи двома руками або подвійні блоки (рис. 19)
використовуються для захисту від усіх основних ударів: знизу (а), збоку (б,



а



б



в



г

Рис.19. Блоки з утриманням тонфи двома руками

в), зверху (г),. За рахунок утримання тонфи двома руками, блокуючій поверхні надається більше жорсткості.

Всі описані вище блоки необхідно відпрацьовувати у повільному темпі, звертаючи особливу увагу на техніку виконання прийому. Техніка виконання блоків відпрацьовується до тих пір, поки прийом не буде сприйматись як простий звичайний рух. Подальше відпрацювання проходить за участю партнера, який наносить завчасно обумовлені удари (кінцівками, підручними засобами) спочатку у повільному темпі, поступово його нарощуючи. По мірі відпрацювання техніки захисту від обумовлених ударів можна переходити до відпрацювання техніки захисту від необумовлених ударів, починаючи з повільного темпу.

3.6. Техніка ударів тонфою

Удар – миттєва силова дія, що впливає на ту чи іншу частину тіла людини, у результаті якої відбувається подразнення нервових шляхів, а також ушкодження м'язів, кісток, дрібних і великих кровоносних судин. Удари діють безпосередньо на нерви, нервові закінчення і нервові вузли, м'язи і зв'язки, викликаючи больовий шок, спричиняють механічні ушкодження різного ступеня тяжкості. Удари – одна з ефективних форм застосування КПФ-02, яка є невід'ємною частиною майже всіх атакуючих та захисних дій у ситуаціях зіткнення правоохоронця з правопорушником. Техніка нанесення ударів тонфою відповідає основним вимогам що й при нанесенні ударів руками у рукопашному бої.

Класифікація ударів тонфою

№ з/п	Вид удару	Ударна поверхня	Частина тіла, в яку завдається удар	Дистанція удару	Тактика застосування удару
1.	Тичок	Торець довгого кінця тонфи	Груди, живіт, сонячне сплетіння	Ближня, середня,	Контратакуючий удар після захисту, випереджуючий

	Вид удару	Ударна поверхня	Частина тіла, в яку завдається удар	Дистанція удару	Тактика застосування удару
2.	Круговий удар	Площина довгого або короткого кінця тонфи	Плечі, верхні та нижні кінцівки	Дальня	Зустрічний удар, випереджуючий удар, контратакуючий удар після захисту
3.	Рублячий удар	Зовнішня поверхня тонфи поблизу рукоятки	Різні області тіла	Ближня	Попередження проти спроби захоплення або охоплення
4.	Прямий удар	Торець короткого кінця тонфи	Груди, живіт, сонячне сплетіння	Ближня, середня	Зустрічний удар на початок атаки противника, контратакуючий удар після захисту
5.	Удар збоку	Торець короткого або довгого кінця тонфи, торець рукоятки	Плече, бокова поверхня тулуба	Ближня, середня	Зустрічний удар на початок атаки противника, контратакуючий удар після захисту

У конкретній ситуації, у певний момент удари тонфою можуть нести багатофункціональне навантаження, відігравати головну і допоміжну роль, розширюючи спектр бойових можливостей. Вони можуть бути використані як засіб нападу і засіб захисту (зустрічні та випереджаючі удари), як дії, що починають, і дії, що завершують бойовий епізод, а також як засіб переходу від захисту до затримання правопорушника.

За тактичною доцільністю удари поділяють на атакуючі, зустрічні, удари у відповідь, випереджаючі.

Атакуючі – удари по відкритій цілі, що спрямовані на ураження противника.

Зустрічні – виконуються безпосередньо під час атаки противника.

Удари у відповідь (контратакуючі) – наносяться у відповідь на атаку противника після виконання захисної дії.

Випереджаючі – виконуються у момент, який передує атаці противника.

Тичок завдається торцем довгого кінця тонфи та являє собою швидкий



Рис. 20. Тичок вперед

короткий удар з малою силою, але з великою швидкістю. Необхідно пам'ятати, що цей удар дуже жорсткий – тому, у разі його застосування, не можна обирати небезпечні зони, а інтенсивність самого удару має бути незначною.

Тичок вперед (рис. 20) наноситься з основної захисної стійки. Тонфа, при виконанні цього удару утримується двома руками .

Тичок назад (рис. 21) використовується, як за звичай, для нейтралізації противника, який здійснив напад ззаду. Виконується з основної бойової стійки та з бойової стійки зі зворотнім хватом (а, б). Для нанесення цього удару необхідно виконати удар ліктем назад, але при цьому варто

враховувати, що при нанесенні удару по горизонталі необхідно повернути коротку рукоятку від себе (в, г). Якщо рукоятка буде направлена вгору, тоді й удар буде направлений вгору.



Рис. 21. Тичок назад

Кругові удари з обертанням тонфи виконуються з усіх стійок, без підготовчих дій (замахів, додаткових приготувань) та надають беззаперечну перевагу над противником, який переважає правоохоронця за своїми фізичними даними. Кругові удари базуються на обертальних рухах тонфи. Умовно, їх можна поділити за площиною удару на *горизонтальні, вертикальні та діагональні*.

Горизонтальний удар усередину з хватом за рукоятку (рис. 22) виконується з основної бойової стійки (а) або з відкритої атакуючої стійки. Виконуючи основне горизонтальне обертання тонфою (а, б) у витягнуте



Рис. 22. Горизонтальний удар усередину з хватом за рукоятку

положення (в), виконати круговий мах до свого протилежного стегна. Рух зброї закінчується далеко за спиною правоохоронця (г), що дає додаткову енергію для виконання *горизонтального удару назовні*.

Горизонтальний удар назовні (рис. 23) є дзеркальним відображенням

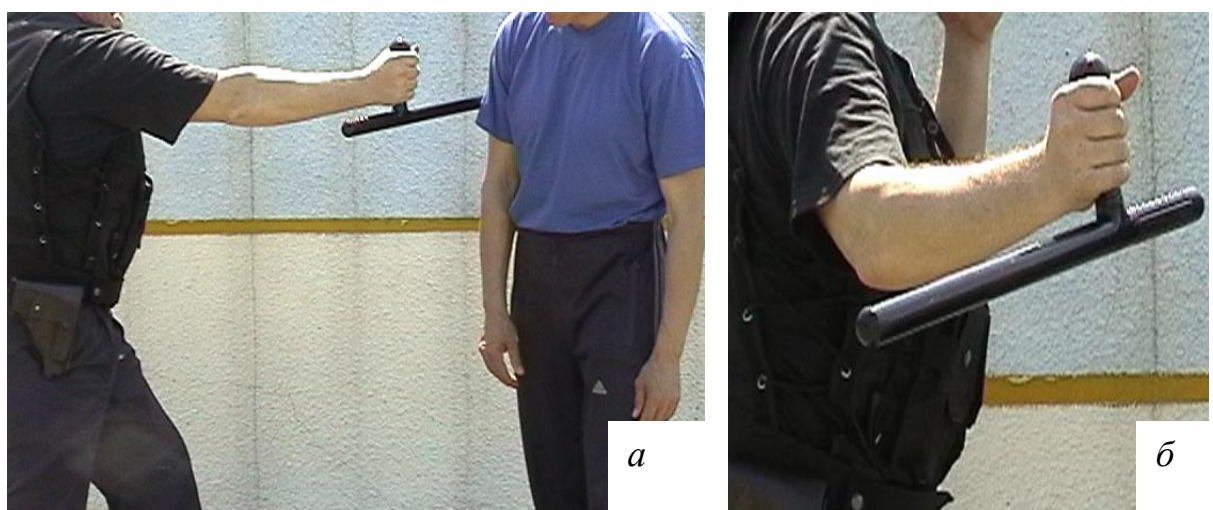


Рис. 23. Горизонтальний удар назовні

горизонтального удару всередину – він повторює його траєкторію, але у зворотному напрямку (а, б) і завершує рух у позиції основної бойової стійки (див. рис. 24 а). Удар може виконуватись і відразу з основної бойової стійки – у цьому випадку він спрямований у ціль, що знаходиться праворуч або позаду.

Горизонтальний удар усередину зі зворотнім хватом за довгий кінець тонфи (рис. 24) виконується із основної захисної стійки (а) або після захисту



Рис. 24. Горизонтальний удар усередину зі зворотнім хватом за довгий кінець тонфи

подвійним блоком, наприклад, від удару ногою (б). Удар починається з відпускання рукоятки та одночасного випростовування руки, яка утримує тонфу за довгий кінець, у напрямку цілі (в, г). При цьому кисть повертається тильною стороною догори, а хват дещо розкривається – утримання тонфи здійснюється, в основному, великим та вказівним пальцями (д).

Діагональний удар усередину (рис. 25) виконується з відкритої атакуючої



а



в



г

Рис. 25. Діагональний удар усередину

стійки (а). Для його виконання необхідно одночасно зі скручуванням тулуба направити довгий кінець тонфи обертальним рухом по діагоналі до свого протилежного стегна, де удар і закінчується (б, в). Це дає додаткову енергію для виконання діагонального удару назовні.

Діагональний удар назовні (рис. 26) є дзеркальним відображенням діагонального удару усередину. Він повторює його траєкторію у зворотному напрямку і завершується прийняттям відкритої атакуючої стійки (див. рис. 25 а).



Рис. 26. Діагональний удар назовні.

Вертикальний удар знизу (рис. 27) виконується з основної бойової стійки. Для його виконання необхідно розвернути кисть руки, яка утримує рукоятку тонфи долонею догори або вниз (а). Виконуючи вертикальне обертання тонфою, виконати круговий мах, направляючи довгий кінець тонфи по дузі вниз-вперед-вгору (б). Зупинка тонфи здійснюється на своєму плечі (в).



а



б



б

Рис. 27. Вертикальний удар знизу.

Вертикальний удар зверху (рис. 28) є дзеркальним відображенням горизонтального прямого удару. Він повторює траєкторію прямого



а



б

Рис. 28. Вертикальний удар зверху

удару у зворотному напрямку і завершує рух у позиції для прийняття бойової стійки (див. рис. 27 а).

Удари торцем короткого кінця тонфи застосовують на середній дистанції. Техніка виконання таких ударів базується на техніці рукопашного бою, зокрема, прямого (рис. 29) та бокового (рис. 30) ударів рукою. Короткий



Рис. 29. Прямий удар



Рис. 30. Удар збоку

кінець тонфи , у даному випадку , є продовженням руки правоохоронця та замість кулака слугує ударною частиною. При виконанні цих ударів належить пам'ятати, що серія коротких швидких ударів значно ефективніша, ніж один удар у повну силу.

Рублячий удар (рис. 31) найбільш ефективний на середній та ближній дистанції та застосовується для ураження різних частин тіла противника (частіше кінцівок), який намагається штовхнути, вдарити або обхопити правоохоронця. Звичайно рублячі удари менш небезпечні для противника ніж тички та кругові удари, хоча й не менш болючі.

Для нанесення рублячих ударів використовується лише зовнішня сторона тонфи поблизу рукоятки, або ближче до короткого кінця.



*Рис. 31. Рублячий удар
(варіанти).*

Рублячі удари вважаються жорстким попередженням подальшої агресії зі сторони противника.

3.7. Больові прийоми за допомогою тонфи

Больові прийоми – це дії, які викликають больові відчуття у противника внаслідок активного впливу на сухожилля, м'язи, суглоби та інші життєво важливі органи і частини тіла. Больові прийоми застосовуються правоохоронцями під час виконання ними службових обов'язків для припинення правопорушень, подолання протидії законним вимогам міліції, яка здійснюється із застосуванням сили: при затриманні правопорушника, його конвоюванні, посадці або вилученні з транспортного засобу.

Техніка застосування больових прийомів з використанням тонфи, ґрунтується на знаннях анатомії та врахуванні ступенів рухливості різних суглобів тіла людини.

При виконанні больових прийомів необхідно пам'ятати, що як за швидкістю так і за складністю виконання ці прийоми являються більш складними, але з цього не витікає, що від них слід відмовитись. Правильне виконання підготовчих дій і прийняття основного положення для виконання больового прийому дає достатні гарантії успіху.

Найбільш ефективним при затриманні правопорушника за допомогою тонфи з використанням больових прийомів є загин руки за спину.

Загин різнойменної руки за спину (рис. 32). Виконується з універсальної захисної стійки або з відкритої захисної стійки з прямим хватом (а). Нанести швидкий, але не сильний розслаблюючий удар довгим кінцем тонфи в область живота (б). Одночасно з кроком правою вперед просунути довгий кінець тонфи між рукою противника та його тулубом і, розвернувши рукоятку назовні а довгий кінець тонфи спрямувавши вгору, захопити його іншою рукою зі сторони спини противника (в). Надавити тонфою на руку противника – однойменною рукою до себе-низ, а різнойменною від себе-вгору – виконати загин руки за спину (г). Притиснути сковану руку противника до його спини, відпустити довгий кінець тонфи і вільною рукою



а



б



в



г

Рис. 32. Загин різнойменної руки за стину (а, б, в. г).

перехопити противника за протилежне плече (голову, пальці скованої руки), підсилюючи, тим самим, больовий вплив (д).



Рис. 32. Загин різнойменної руки за спину (д).

д

Загин однойменної руки за спину (рис. 33). Виконується з позиції очікування, універсальної захисної стійки або з відкритої захисної стійки (а). Після нанесення розслаблюючого удару довгим кінцем тонфи в область живота (б), одночасно з кроком лівою ногою вперед, просунути довгий кінець тонфи між рукою противника та його тулубом і розвернути рукоятку від нього (в). Піднявши довгий кінець тонфи, захопити його вільною рукою (г). Одночасно з ривком руки противника до себе, натискаючи на довгий кінець тонфи вниз і піднімаючи її рукоятку догори, виконати загин руки за спину (д). Відпустити довгий кінець тонфи і захопити противника за протилежне плече (голову), підсилюючи больовий вплив (е). Його захоплена рука при цьому зафіксована між довгим кінцем тонфи та рукояткою.



*Рис. 33. Загин однойменної руки за спину
(а, б, в, г)*

Продовженням дій по затриманню правопорушника може бути його звалювання або постановка в упор до машини, паркану, стіни тощо для подальшого надягання наручників (рис. 34).



Рис. 34. Надягання наручників під впливом тонфи.

4. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАСОБУ КПФ-02 (ТОНФА)

Класифікація захисних та контратакуючих дій за допомогою тонфи

№ з\п	Стійка	Положення тонфи	Захисні дії	Контратакуючі дії
1.	Основна захисна стійка А.	Бойова стійка р/б, довгий кінець тонфи утримується ближньою до противника рукою, дальня рука утримує рукоятку.	Блокування ударів зверху, знизу, навідліг, прямих ударів руками, ногами, підручними засобами.	Затримання за допомогою больових прийомів; контратака з використанням ударної техніки.
2.	Основна захисна стійка Б.	Бойова стійка р/б, довгий кінець тонфи утримується ближньою до противника рукою, дальня рука утримує її короткий кінець.	Блокування ударів зверху, збоку, знизу, навідліг, прямих ударів руками, ногами, підручними засобами.	Затримання за допомогою больових прийомів; контратака з використанням ударної техніки.
3.	Відкрита захисна стійка з прямим хватом	Бойова стійка р/б, тонфа утримується основним хватом, довгий кінець тонфи направлений в сторону противника.	Відбиття ударів, які наносяться руками, ногами, підручними засобами	Контратака з використанням ударної техніки.
4.	Відкрита захисна стійка зі зворотнім хватом	Бойова стійка р/б, рукоятка направлена вниз, довгий кінець тонфи направлений в сторону противника.	Відбиття ударів, які наносяться руками, ногами, підручними засобами	Контратака з використанням ударної техніки.
5.	Основна бойова стійка	Бойова стійка р/б, корпус тонфи – під пахвою, довгий кінець направлений вниз-назад	Захист пересуванням	Контратака з використанням ударної техніки, удари на випередження
6.	Універсальна стійка	Бойова стійка р/б, корпус тонфи закриває кисть та ліктьову кістку, довгий кінець направлений вниз-назад.	Відбиття ударів, які наносяться руками, ногами, підручними засобами.	Контратака з використанням ударної техніки.

4.1. Захисні та контратакуючі дії тонфою

У зв'язку з невизначеною кількістю варіативності у нестандартних ситуаціях, неможливо відпрацювати особливий характер адекватних дій динамічних стереотипів у вигляді стабільних систем. У кількісних співвідношеннях якісні відпрацювання одних і тих самих дій ніколи не зустрічаються з точним моделюванням повторень дистанційних, часових, психологічних та інших умов. Спостерігаючи у поєдинку лише за одним із його учасників, неможливо визначити сенс тактичної ситуації та сконкретизувати вид дії, яку він виконує. Однак можливо дати визначення характеристиці техніки дії. Для визначення тактичної послідовності, необхідно дати оцінку двосторонніх взаємодій (атака – захист – контратака), з урахуванням дистанційних, просторово-часових та інших аспектів.

Для захисту від противника за допомогою КПФ-02 можуть використовуватись декілька варіантів захисту, у залежності від дистанції, швидкості, тактичних задумів працівника міліції. Захисні дії необхідно виконувати швидко і своєчасно, поєднуючи відхід з лінії атаки, пірнання та ухили з блокуваннями та відбивами ударної поверхні противника. У кожному конкретному випадку необхідно застосовувати ті захисні дії, які створять вигідні умови для контратакуючих дій та затримання правопорушника. Продовженням після захисту від удару противника може бути контратака з використанням ударів, або затримання правопорушника за допомогою больового прийому.

4.1.1. Захисні та контратакуючі дії від ударів руками та ногами

Противник завдає прямий удар ближньою рукою

Варіант 1 (рис. 35). Вихідне положення – основна бойова стійка з прямим хватом, універсальна стійка (а).

Виконавши ухил праворуч (б), контратакувати противника ударом збоку коротким кінцем тонфи у бокову поверхню тулуба (в) або рублячим ударом по атакуючій руці (г).



Рис. 35. Захист від прямого удару ближньою рукою ухилом – з подальшими контрударами (варіант 1).

Варіант 2 (рис. 36). Вихідне положення – основна бойова стійка з прямим хватом, універсальна стійка (а).

Виконавши відхил назад, або захистившись розривом дистанції (а), нанести круговий удар по нижнім кінцівкам (б, в), або боковій поверхні тулуба противника (г).



Рис. 36. Захист від прямого удару ближньою рукою відхилом – з подальшими контрударами (варіант 2).

Противник завдає прямий удар дальньою рукою

Варіант 1 (рис. 37). Вихідне положення – основна бойова стійка з прямим хватом, універсальна стійка (а).

Виконавши ухил ліворуч, контратакувати противника прямим ударом коротким кінцем тонфи у живіт (а), або круговим ударом по стегну розташованої попереду ноги (б).



Рис. 37. Захист від прямого удару дальньою рукою ухилом – з подальшими контрударами (варіант 1).



Рис. 38. Захист від прямого удару дальньою рукою відхилом – з подальшими контрударами (варіант 2).

Варіант 2 (рис. 38). Вихідне положення – основна бойова стійка з прямим хватом, універсальна стійка (а).

Виконати відхил назад з блокуванням руки противника усередину своєю ближньою рукою (б, в). Контратакувати противника ударом збоку або круговим ударом у плече, бокову поверхню тулуба або по стегну (г).

Варіант 3. Вихідне положення – основна захисна стійка А, Б (а).

А (рис. 39). Зміщуючись з лінії атаки ліворуч під кутом 45°, відбити атакуючу руку противника площиною тонфи (б). Контратакувати противника серією бокових ударів по різних рівнях (в, г).



Рис. 39. Захист від прямого удару дальньою рукою за допомогою тонфи – з подальшими контрударами (варіант 3А).

Б (рис. 40). Захист – як у попередньому варіанті прийому (а).

Не втрачаючи контакту з рукою противника, просунути довгий кінець

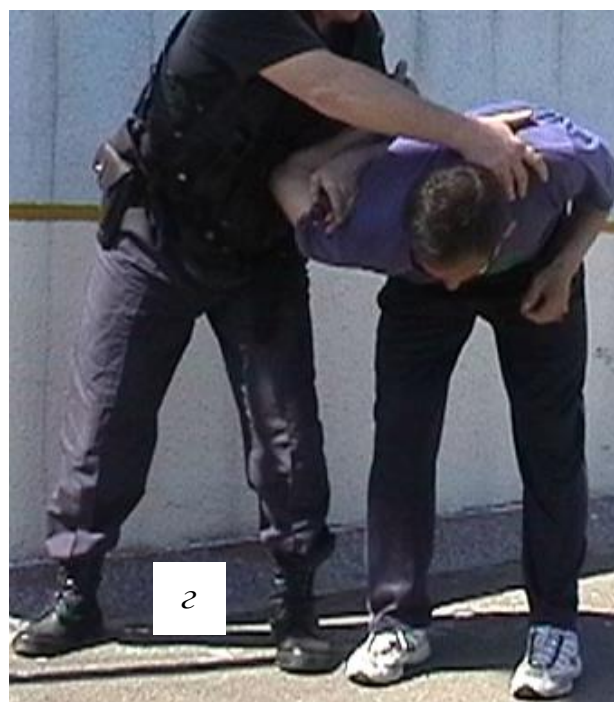


Рис. 40. Захист від прямого удару дальньою рукою за допомогою тонфи – з подальшими затриманням (варіант 3Б).

тонфи між його рукою та тулубом (б). Затримати противника за допомогою больового прийому (в, г).

Противник завдає удар збоку ближньою рукою (рис. 41).

Вихідне положення – основна бойова стійка з прямим хватом, універсальна стійка.



Рис. 41. Захист від удару ближньою рукою збоку пірнанням – з подальшими контрударами.

Виконати пірнання під атакуючу руку противника (а). Контратакувати противника ударом збоку у плече, бокову поверхню тулуба (б), або з кроком назад нанести круговий удар по стегну або боковій поверхні тулуба противника (в).

Противник завдає удар збоку дальньою рукою (рис. 42).

Вихідне положення – основна бойова стійка з прямим хватом, універсальна стійка.



Рис. 42. Захист від удару дальньою рукою збоку пірнанням – з подальшими контрударами.

Одночасно з виконанням пірнання під атакуючу руку противника (а), нанести йому прямий удар коротким кінцем тонфи у живіт (б), або круговий удар по стегну (в).

Противник завдає прямий удар ногою

Варіант 1 (рис. 43, 44). Вихідне положення – основна бойова стійка з прямим хватом, універсальна стійка.



Рис. 43 (а, б). Захист від прямого удару ногою з вихідного положення “основна бойова стійка” – з подальшими контрударами (варіант 1).



Рис. 44. Контратакуючий удар по стегну після захисту від прямого удару ногою з вихідного положення “основна бойова стійка”

Незалежно від того, якою ногою наносить противник прямий удар, одночасно з кроком назад, виконати нижній блок (рис.43 а). Контратакувати противника круговими ударами по плечу (рис.43 б) або по стегну (рис.44).

Варіант 2 (рис. 45, 46). Вихідне положення – основна захисна стійка А, Б.

З кроком назад виконати подвійний блок (рис. 45).



Рис. 45. Захист від прямого удару ногою з вихідного положення “основна захисна стійка” (варіант 2).

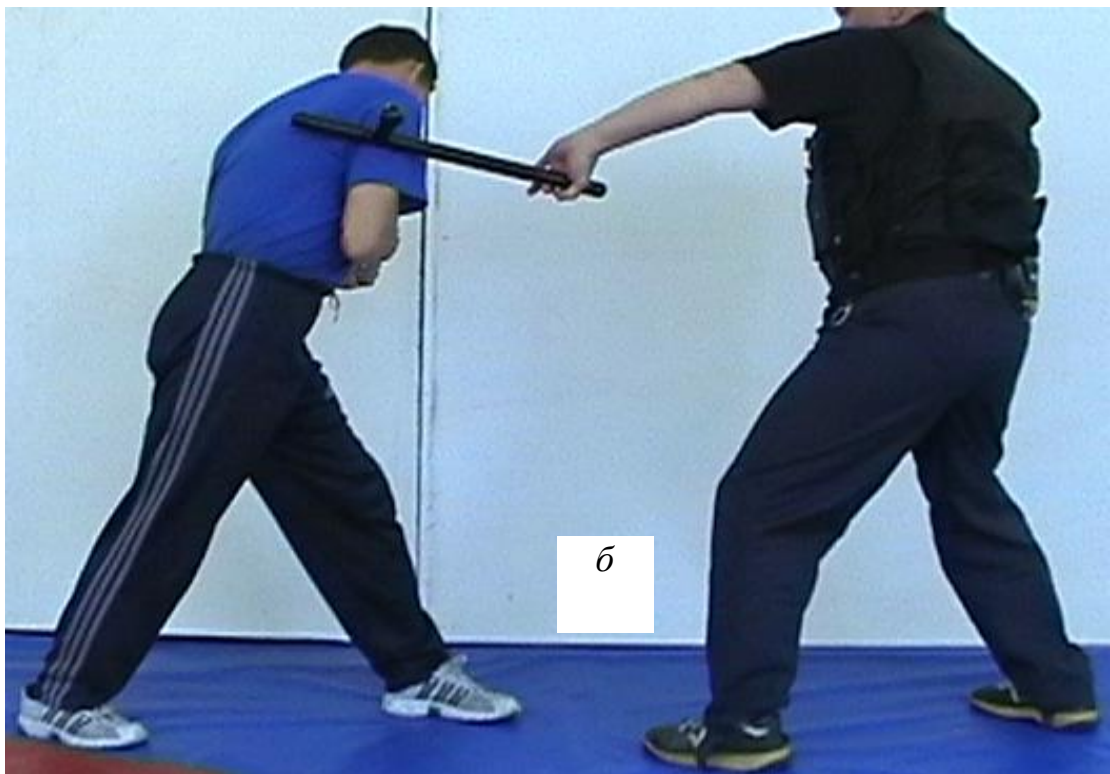


Рис. 46. Контратака після захисту від прямого удару ногою з вихідного положення “основна захисна стійка” (варіант 2).

Після блокування, зближуючись з противником, контратакувати його серією контрударів (рис. 46).

Варіант 3 (рис 47, 48). Вихідне положення – відкрита захисна стійка з прямим або зворотнім хватом (рис 47 а).



Рис. 47. Захист від прямого удару ногою з вихідного положення “відкрита захисна стійка” (варіант 3).

Одночасно з кроком назад нанести зустрічний блокуючий удар по нозі противника (рис. 47 б). Контратакувати противника серією кругових ударів у плече-по стегну (рис 48).



Рис.48. Контратака після захисту від прямого удару ногою з вихідного положення “відкрита захисна стійка” (варіант 3).

Противник завдає удар ногою збоку на нижньому рівні (рис. 49, рис. 50).

Вихідне положення – відкрита захисна стійка з прямим або зворотнім хватом (рис. 49 а). З підступом вперед-назовні (від ударної кінцівки противника) нанести зустрічний блокуючий удар по нозі противника (рис. 49 б).



Рис. 49. Захист від удару ногою збоку на нижньому рівні з вихідного положення “відкрита захисна стійка”.

Ефективним даний блок буде у разі контакту з ударною кінцівкою противника частиною тонфи, що наближена до рукоятки. Контратакувати круговими ударами (рис. 50).



Рис. 50. Контратака після захисту від удару ногою збоку на нижньому рівні з вихідного положення “відкрита захисна стійка”.

Противник завдає удар ногою збоку на середньому або верхньому рівні
Варіант 1 (рис. 51, 52). Вихідне положення – основна захисна стійка.



Рис. 51. . Захист від удару ногою збоку на середньому рівні з вихідного положення “основна захисна стійка (варіант 1).



З підступом вперед-назовні (від ударної кінцівки противника) виконати блок назовні або усередину – у залежності від того, звідки наноситься удар(рис. 51).



Враховуючи те, що після виконання захисних дій відстань до противника скоротиться, самою оптимальною буде контратака з використанням серії тикових ударів з подальшим затриманням опонента за допомогою больового прийому. Але, виконавши крок назад також можна контратакувати противника серією кругових ударів по кінцівках (рис 52).

Рис. 52. Контратакуючі кругові удари після захисту від удару ногою збоку на середньому рівні з вихідного положення “основна захисна стійка” (варіант 1).

Варіант 2 (рис. 53). Вихідне положення – універсальна стійка.

З підступом від ударної кінцівки противника виконати блок (а). З кроком назад контратакувати противника круговими ударами (б, в).



Рис. 53. Захист від удару ногою збоку на середньому рівні з вихідного положення “універсальна стійка” – з подальшими контрударами (варіант 2).

4.1.2. Захисні та контратакуючі дії проти противника, озброєного палицею.

Противник завдає удар зверху.



Рис. 54. Захист від удару палицею зверху з основної захисної стійки (варіант 1).

Варіант 1 (рис. 54, рис. 55). Вихідне положення – основна захисна стійка (а). Зі зближенням виконати підставку тонфи під палицю противника. При цьому треба намагатись, щоб контакт відбувся не з кінцем палиці противника, а з ділянкою наближеною до точки захоплення – це знижує ймовірність травмування рук у цій фазі захисту (б). До того ж, необхідно, щоб тонфа знаходилась під кутом до площини удару для того, щоб відбувся ковзний контакт, при якому гаситься швидкість, сила удару противника та змінюється його напрямок. Удар противника, у цьому випадку, продовжується до контакту його палиці із землею, а сам він втрачає рівновагу, що дає Вам певні переваги у контратаці (б, в).

Відвівши удар противника, завдати серію контратакуючих ударів. Наприклад, боковий удар коротким, а потім рублячий удар довгим кінцем палиці в плече противника (рис. 55 а, б), або удар тиком у тулуб (рис 55 в). Можуть також застосовуватись інші комбінації ударів, наведені у даному посібнику.



Рис. 55. Контратака після захисту від удару палицею зверху (варіант 1).

Варіант 2 (рис. 50). Захист виконується так само, як у попередньому варіанті (див. рис. 55 а, б, в). Виконавши розслаблюючий удар довгим кінцем тонфи у тулуб противника (рис. 56 а), просунути її довгий кінець між рукою і тулубом противника (рис. 56 б), затримати його за допомогою больового прийому (рис. 56 в, г).

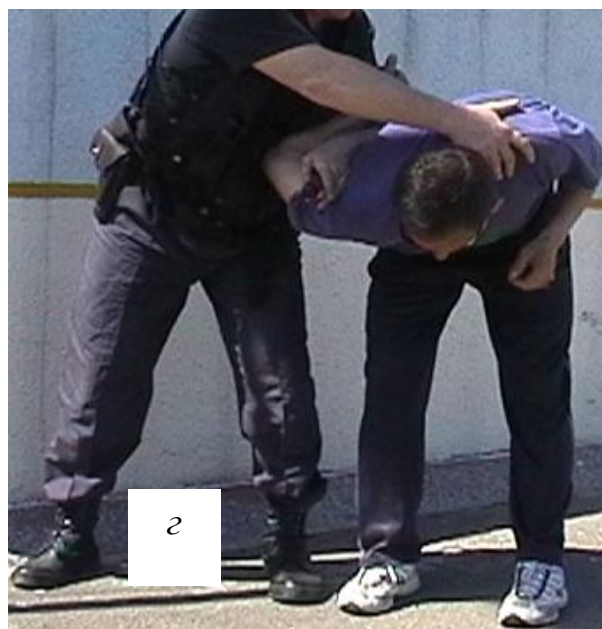


Рис. 56. Захист від удару пальцею зверху – затримання за допомогою больового прийому(варіант 2).

Варіант 3 (рис. 57). Вихідне положення – універсальна стійка. Зміщуючись з лінії атаки ліворуч під кутом 45°, заблокувати удар противника (а). Площина тонфи при блокуванні повинна бути щільно притиснута до передпліччя, повністю закривати його від контакту зі зброєю противника та знаходитись по відношенню до нього під кутом. При такому положенні тонфи відбувається ковзний контакт зі зброєю противника, при якому гаситься сила, швидкість удару та змінюється його напрямок.



Рис. 57. Захист від удару палицею зверху з універсальної стійки – серія контрударів (варіант 3).

Удар противника, у цьому випадку, продовжується до контакту його палиці із землею, а сам він втрачає рівновагу, що дає Вам певні переваги у контратаці (б). Після захисту виконати серію контратакуючих ударів, яка може починатись, наприклад, боковим ударом коротким кінцем тонфи, якщо дистанція середня (в), або, на дальній дистанції, одним з кругових ударів (г).

Варіант 4 (рис. 58). Вихідне положення – відкрита захисна стійка.



Зміщуючись з лінії атаки ліворуч під кутом 45° , виконати блокуючий удар площиною тонфи назовні по зброї противника. У результаті такого захисту відбувається зміна напрямку удару, а сам противник втрачає рівновагу за рахунок отримання його палицею прискорення до зустрічі з землею (а, б). Після захисту контратакувати противника, як приклад, зворотнім круговим ударом по його кінцівках (в).



Рис. 58. Захист від удару палицею зверху з відкритої захисної стійки – контратака (варіант 4).

Противник завдає удар збоку (навідліг) (рис. 59), (рис. 60).

Вихідне положення – основна захисна стійка .

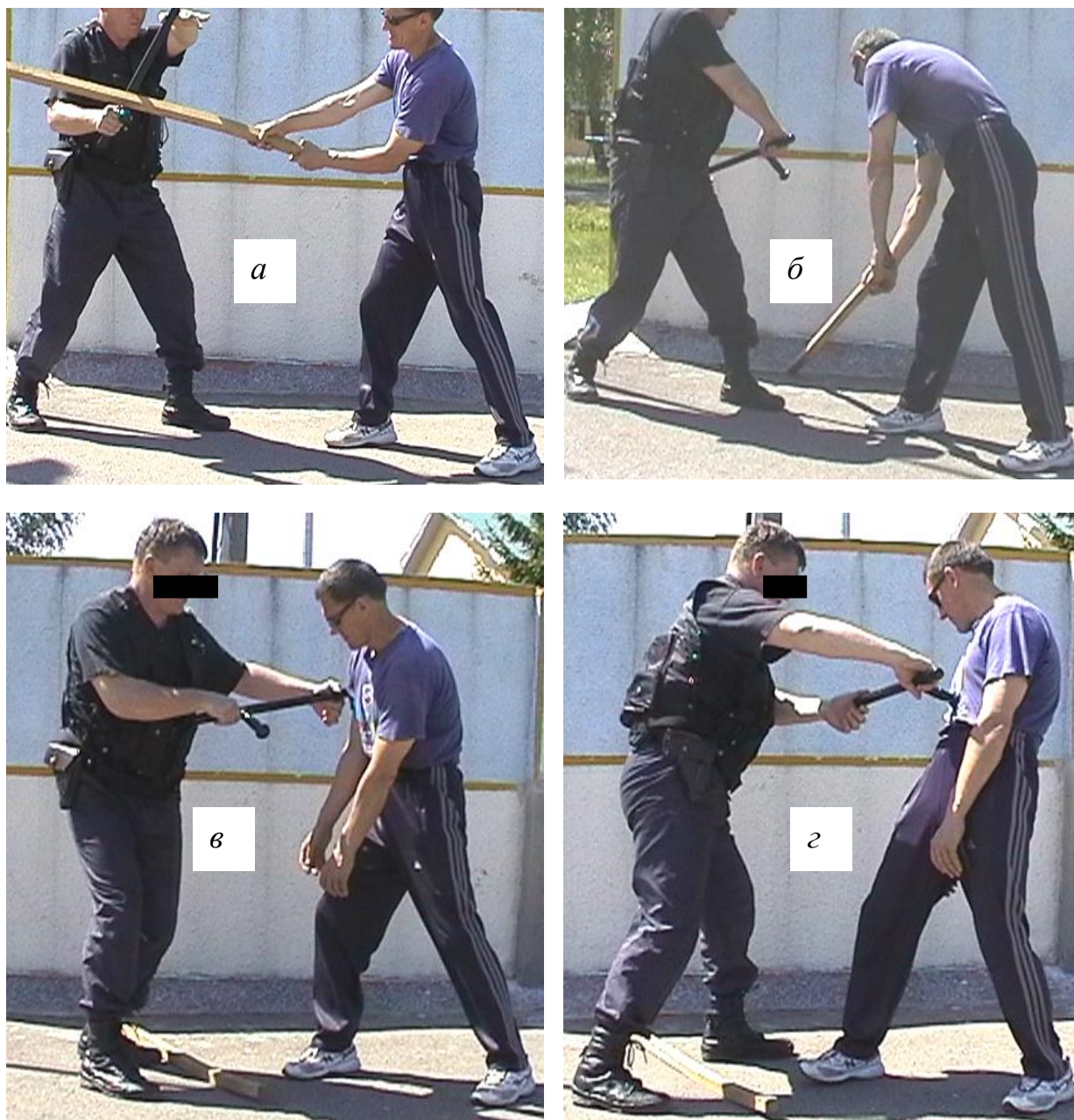


Рис. 59. Захист від удару палицею збоку (навідліг). Варіант 1

Заблокувати удар противника таким чином, щоб тонфа, знаходячись у вертикальному положенні, була все ж таки під деяким кутом до площини удару. При цьому дальня, відносно напрямку удару, рука знаходилась зверху, а ближня – знизу (рис.59 а), (рис. 60 а,). Долоня руки яка утримує довгий кінець тонфи має бути відкритою, для попередження її травмування зброєю противника. Зближуючись з противником, виконати круговий рух тонфою, переводячи його зброю над своєю головою на протилежний бік (рис59 б),

(рис.60 б, в), при цьому відкрита долоня руки, яка утримує довгий кінець тонфи, виконує роль фіксатора, який запобігає ковзанню зброї противника по



Рис. 60. Захист від удару палицею збоку (навідліг). Варіант 2.

площині тонфи (рис.60 б, в). Після цього виконати один з варіантів контратакуючих ударів (рис. 59 в, г), (рис.60 г,д), або затримання противника (рис. 61).



Рис. 61. Виконання затримання після захисту від удару палицею збоку (навідліг).

4.1.3. Використання КПФ-02 для блокування руки противника

Під час спілкування з правопорушником може виникнути ситуація, коли останній намагається несанкціоновано засунути руку у кишеню (рис. 62), в якій може знаходитись холодна або вогнепальна зброя. За допомогою тонфи можливо затримати руку противника, не даючи йому змоги дістати зброю, одночасно приводячи у бойову готовність свою табельну зброю. Для цього

необхідно взяти тонфу за довгий кінець і притиснути руку противника до його грудей, затискуючи його кисть між рукояткою та коротким кінцем тонфи (рис. 62 а). Продовжуючи натискати на тонфу та штовхаючи нею

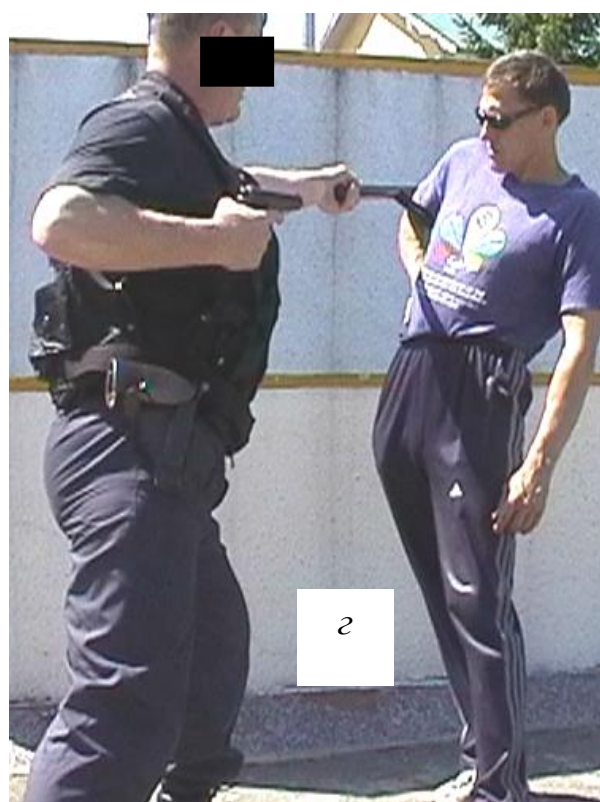


Рис. 62. Блокування руки противника при спробі дістати зброю.

противника, дістати табельну зброю та направити її на противника, який під дією тиску виведений з рівноваги та знаходиться у незручному положенні (рис. 62 б). На рис. 62 в, г показано блокування руки противника, який намагається дістати зброю з-за поясу ззаду.

4.2. Вилучення порушника з автомобіля

Перш за все, примусовому вилученню правопорушника із-за керма транспортного засобу повинно передувати попередження про застосування заходів фізичного впливу або спеціальних засобів. Для особистої безпеки необхідно контролювати всі дії затримуваного, залишаючись для нього поза зоною вільного спостереження. Для візуального контролю, за допомогою голосових команд, необхідно заставити водія вивернути колеса у бік узбіччя, щоб уникнути несподіваного рвучкого руху з місця, вимкнути двигун і покласти руки на кермо, не наближаючись до транспортного засобу доти, поки він не виконає ці вимоги. Після того, як всі рухи правопорушника будуть візуально контролюватись правоохоронцем – можна перейти до примусового вилучення його з автомобіля, при якому рекомендується наближатись до автомобіля ззаду, з боку багажника, через те, що з боку переднього бампера захистом для водія можуть слугувати дверцята, які дають йому можливість непомітно взяти зброю

Варіант 1 Для силового вилучення противника із-за керма, підійти до автомобіля ззаду зі сторони сидіння водія і відчинити дверцята, тонфу тримати відкритим прямим хватом (рис 63). Просунути довгий кінець тонфи під плечем противника рукояткою назовні та захопити довгий кінець тонфи лівою рукою (рис 64 а), Провернути тонфу проти годинникової стрілки та, здійснюючи больовий вплив на плече та передпліччя противника, відірвати його руку від керма (рис 64 б). Продовжуючи повертати тонфу, відштовхнутись лівою ногою від порогу (рис. 65 а), зробити крок лівою назад, потягнути противника на себе та вилучити його з автомобіля (рис. 65 б). Після цього покласти затриманого на землю або розвернути обличчям до автомобіля (рис. 66) для подальшого надягання наручників.



Рис. 63. Спосіб наближення до автомобіля (варіант 1).



Рис. 64. Блокування руки противника тонфою (варіант 1).



Рис. 65. Вилучення порушника з автомобіля.(варіант 1).

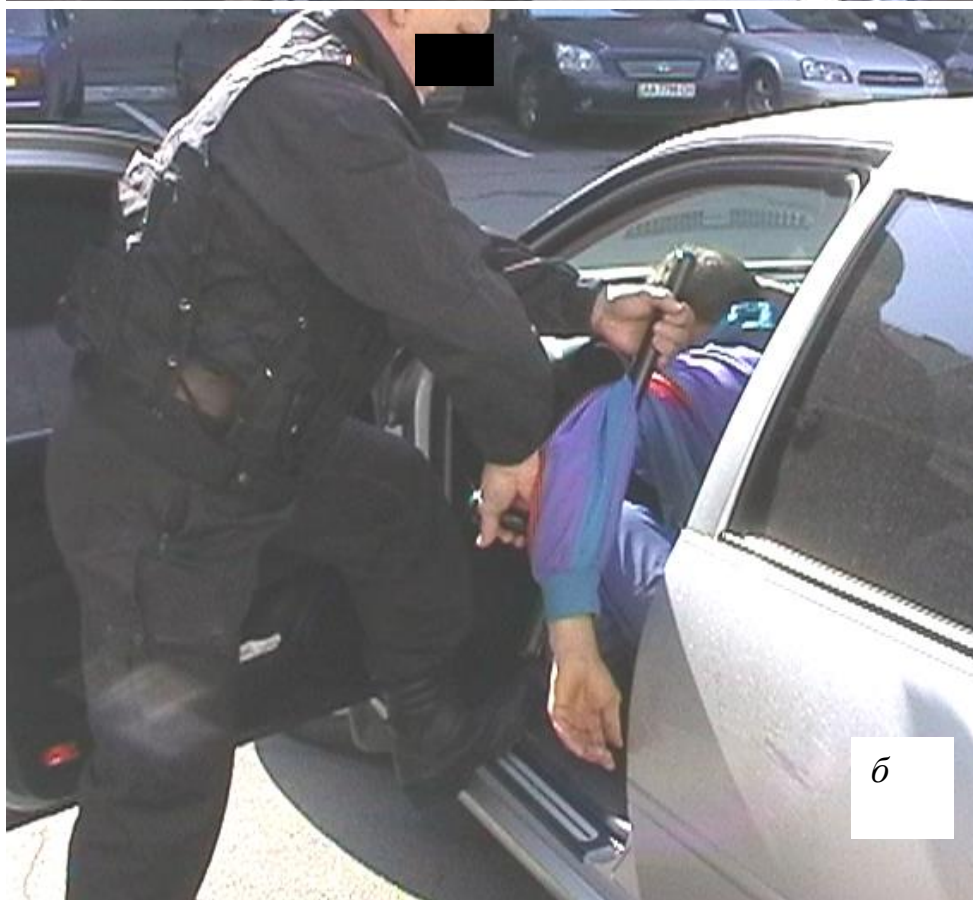


Рис. 66. Постановка порушника біля автомобіля для подальшого надягання наручників.(варіант 1).

Варіант 2. Підійти до автомобіля ззаду зі сторони сидіння водія (як у першому варіанті), тонфу тримати правою рукою універсальним хватом. Просунути довгий кінець тонфи зверху під плечем противника рукояткою назовні та захопити довгий кінець тонфи лівою рукою навхрест (рис. 67 а). Провертаючи тонфу проти годинникової стрілки (кінець її підняти догори, а рукоятку опустити вниз), виконати больовий вплив на плече противника (рис 67 б). Продовжуючи больовий вплив, відштовхнутись ногою від порогу автомобіля (рис.67 б), потягнути противника на себе і вилучити з автомобіля (рис 68 а). Після цього покласти його на землю або розвернути до автомобіля обличчям (рис 68 б) для подальшого надягання наручників.



а



б

Рис. 67. Блокування руки противника тонфою (варіант 2).



Рис. 68. Вилучення та постановка порушника біля автомобіля для подальшого надягання наручників. Варіант 2.

4.3. Надання першої медичної допомоги з використанням тонфи

За своїми розмірами спеціальний засіб КПФ-02 відповідає розмірам передпліччя і у разі перелому верхньої кінцівки може використовуватись як тимчасова шина, до якої прив'язується пошкоджена рука, до надання кваліфікованої медичної допомоги (рис. 69).

Подібним чином тонфу можна використовувати і для фіксації інших сегментів кінцівок людини у разі травмування.

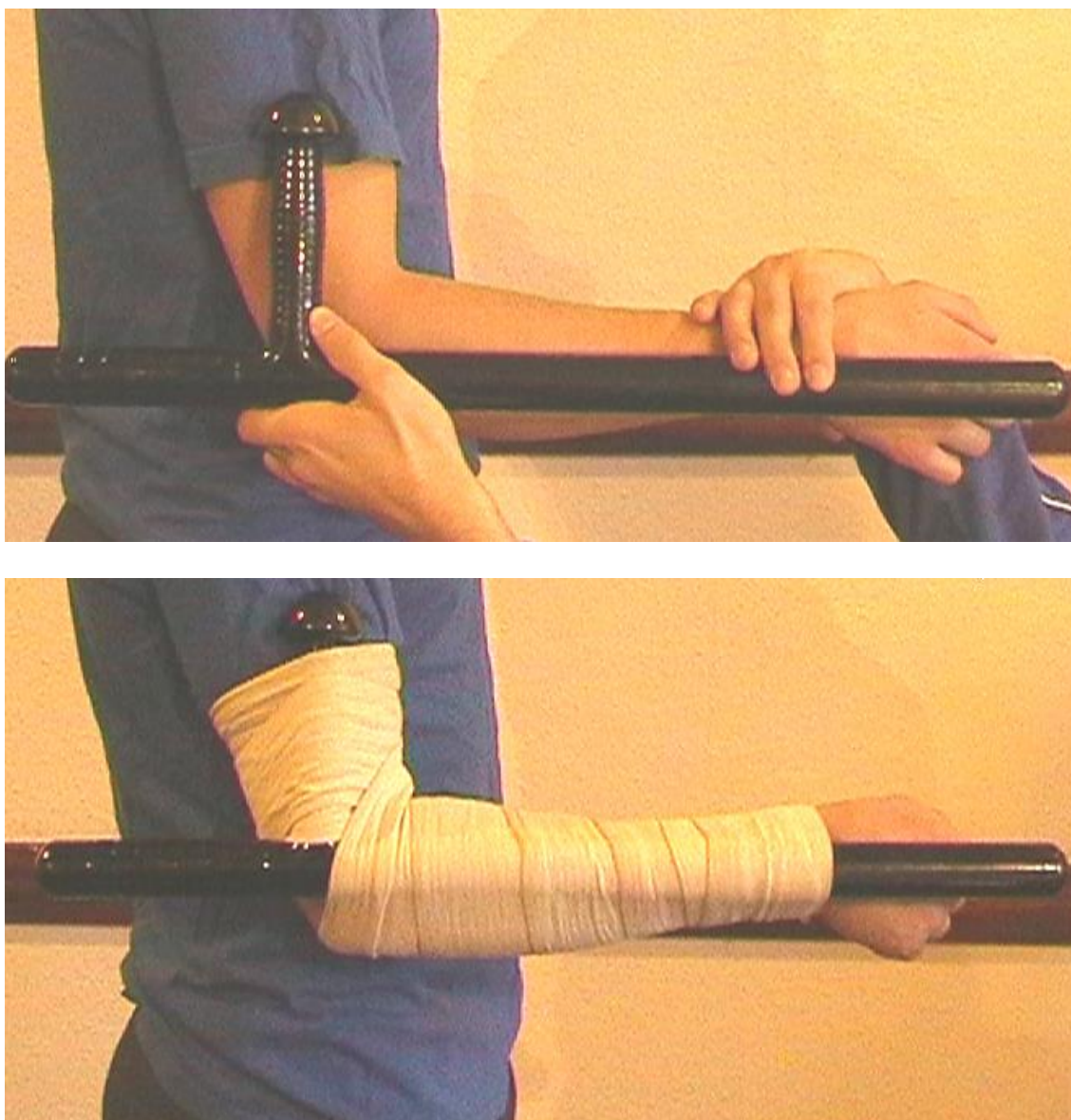


Рис. 69. Фіксація травмованої кінцівки за допомогою тонфи.

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО НАВЧАННЮ ДІЯМ СПЕЦІАЛЬНИМ ЗАСОБОМ КПФ-02 (ТОНФА)

Техніка дій спеціальним засобом базується на техніці рукопашного бою, і опанування тонфи слід починати лише після засвоєння основних навичок останнього – стійок, пересувань, ударів і захисних дій.

Навчання основам техніки дій спеціальним засобом на заняттях зі спеціальної фізичної підготовки здійснюється груповим методом у складі навчальної групи (підрозділу). Вправи з тонфою виконують у розімкненому строю – відстань між окремими особами має дозволяти виконувати рухи з максимальною амплітудою в усіх напрямках та виключати можливість завдання випадкового удару. Якщо дозволяють розміри майданчику, доцільно вишикувати групу у дві шеренги обличчям у середину строю, дистанція між шеренгами – 4-6 м, інтервал – 3-4 м.

Для ознайомлення з кінематичними та динамічними властивостями тонфи, яка рухається, та поліпшення координаційних здібностей тих що займаються, доцільно використовувати у підготовчій частині кожного заняття спеціальні підготовчі вправи з тонфою. **Кожну вправу виконувати однією та другою рукою по чергово:**

1. Тримавши тонфу *посередині*, виконувати повороти кисті – рука при цьому по чергово спрямовується вперед, уверх та вбік (18-20 поворотів).
2. Тримавши тонфу за *довгий (короткий) кінець прямим хватом* – лікоть притиснутий до тулуба, передпліччя горизонтально, – виконувати кистьові обертання палицею у вертикальній площині вперед та назад (по 10-12 разів у кожному напрямку).
3. Те саме, але тримати тонфу за *рукоятку зворотнім хватом*.
4. Тримавши тонфу за *рукоятку прямим (зворотнім) хватом на витягнутій руці*, виконувати обертання тонфою у горизонтальній площині в обох напрямках (по 8-10 разів у кожному напрямку).
5. Тримавши тонфу за *довгий (короткий) кінець прямим затиском* – лікоть притиснутий до тулуба, – виконувати кистьові обертання тонфою, що за траєкторією нагадують “вісімку” (малі горизонтальні

“вісімки”). Виконувати обертання вперед та назад (по 8-10 разів у кожному напрямку).

6. Те саме, але тримати тонфу за *рукоятку зворотнім хватом* (обертання тільки вперед).
7. Тримаючи тонфу за *довгий (короткий) кінець прямим затиском*, виконувати прямою рукою великі обертання, що за траєкторією нагадують “8” (великі горизонтальні “вісімки”). Виконувати обертання вперед та назад (по 8-10 разів у кожному напрямку).
8. Тримаючи тонфу за *рукоятку прямим затиском*, виконувати обертання, що за траєкторією нагадують “8” (вертикальні “вісімки”), перед собою та з обох боків. Виконувати по 4-6 обертань у кожній площині.
9. Імітація ударів: тримаючи тонфу за *рукоятку прямим (зворотнім) затиском*, виконувати горизонтальні та вертикальні обертання з “поверненням” від плеча, тулуба та стегна.

Техніку ударів тонфою доцільно вивчати та відпрацьовувати у такій послідовності:

- вивчення форми ударів стоячи на місці;
- відпрацювання швидкості ударів стоячи на місці;
- засвоєння координації рухів при виконанні ударів разом з пересуваннями та поворотами;
- відпрацювання швидкості ударів у поєднанні з пересуваннями та поворотами;
- відпрацювання швидкості та влучності всіх типів ударів на знарядді (боксерському мішку, маківарі, з допомогою партнера тощо).

На початковому етапі навчання окремі удари або їх комбінації виконують “на повітря” з середньою інтенсивністю, з повним контролем форми рухів. Для напрацювання відчуття дистанції, з якої удар досягає мети, доцільно виконувати вправи у парах: партнер тримає гімнастичну палицю перпендикулярно площині удару, який виконує перший номер. При цьому торкання палиці партнера тонфою – обов’язкове. За наявності захисного

знаряддя (накладки на плечі та стегна, жилети) можна виконувати удари невеликої інтенсивності по захищених ділянках тіла партнера.

По мірі засвоєння форми ударів, увагу все більше необхідно концентрувати на підвищенні їх швидкості: спочатку стоячи на місці, а потім – у поєднанні з пересуваннями. Для відпрацювання ударів максимальної інтенсивності використовують тренування на боксерських мішках.

Захисні та контратакуючі дії з використанням тонфи доцільно відпрацьовувати у такій послідовності:

- вивчення форми захисних дій без партнера (на місці та з пересуваннями) з поступовим підвищенням швидкості рухів;
- відпрацювання захисних дій у парах з поступовим ускладненням умов вправ (захист від *обумовлених* ударів, що виконуються повільно – захист від *обумовлених* ударів, що виконуються з поступовим підвищенням швидкості – захист від *частково обумовлених* ударів, що виконуються повільно – захист від *частково обумовлених* ударів, що виконуються з поступовим підвищенням швидкості – захист від *необумовлених* ударів, що виконуються повільно – захист від *необумовлених* ударів, що виконуються з поступовим підвищенням швидкості);
- вивчення комбінацій захисних та контратакуючих дій без партнера з поступовим підвищенням швидкості рухів;
- відпрацювання комбінацій захисних та контратакуючих дій у парах, з поступовим підвищенням швидкості – від повільної до реальної.

Прийоми затримання з використанням тонфи відпрацьовують у парах у загальноприйнятій послідовності:

- виконання за розподілами;
- виконання у цілому з повільною швидкістю;
- виконання у цілому без опору партнера з поступовим підвищенням швидкості;
- виконання у цілому з незначним опором партнера.

При відпрацюванні прийомів з тонфою у складі групи, викладач (інструктор) повинен вишикувати особовий склад з дотриманням мір

безпеки, коротко викласти зміст вправи та умови її виконання, подати команди до приготування, початку та закінчення виконання вправи.

Так, для відпрацьовування *атакуючих або захисних дій без партнера* подаються, наприклад, такі команди:

“Вихідне положення – універсальна стійка”

“На кожний рахунок виконати з кроком уперед круговий удар та повернутись скоком у вихідне положення”, або

“Раз – виконати з випадом уперед підставку тонфою вгору”

“Два – закритись назад”

“До бою – ГОТУЙСЬ”.

Після цього викладач починає голосно і чітко вести рахунок.

Для *самостійного відпрацьовування атакуючих дій у парах* викладач стисло викладає умови виконання вправи, наприклад: ***“Перший номер – у лівосторонній стійці, палиця – вертикально у випростаній лівій руці. Другий номер – в універсальній стійці. Дистанція – дальня. Другий номер виконує з кроком уперед круговий удар усередину по палиці партнера”***. Далі подається команда: ***“До виконання вправи – ПРИСТУПИТИ”***. Для припинення вправи подається команда: ***“Вправу – ЗАКІНЧИТИ”***.

Відпрацьовування комбінацій захисних та контратакуючих дій а також прийомів затримання у парах проводиться спочатку по розподілах, а потім – у цілому. При цьому подаються такі розпорядження та команди, наприклад:

“Вихідне положення – перший номер утримує тонфу за короткий кінець, другий номер знаходиться в універсальній стійці, дистанція – дальня”

“Раз – перший номер виконує з випадом удар палицею зверху, другий номер – з кроком уперед підставку тонфою уверх під кутом до площини удару партнера”

“Два – другий номер з підступом задньою ногою скидає палицю партнера додолу”

“Три – другий номер з випадом позначає круговий удар тонфою в уразливу точку”

“Чотири – повернутись у вихідне положення”

“До бою – ГОТУЙСЬ”.

Після цього викладач голосно веде рахунок. Дії виконуються 6-10 разів по розподілах, а потім 8-10 разів у цілому з поступовим підвищенням швидкості. Далі – номери міняються ролями і проводять тренування у такій само послідовності.

Важливо!

При відпрацюванні захисних дій у парах не допускається використання асистентом гумового кийка. Партнер, який імітує напад на співробітника, має бути озброєний гімнастичною дерев'яною палицею або іншим негнучким знаряддям. Використання асистентом гумового кийка може призвести до травмування!

Використання навчально-тренувальних поєдинків для удосконалення техніки і тактики володіння тонфою.

Для підвищення якості володіння тонфою на заняттях зі спеціальної фізичної підготовки використовують навчально-тренувальні поєдинки, що саме по собі є наближенням навчальних вправ до умов реального двобою. При цьому, крім удосконалення техніки, вирішуються ще й наступні завдання:

- розвиток орієнтування у фактичній і психологічній обстановці двобою;
- формування уміння застосовувати вивчені дії у конкретних обставинах;
- удосконалення, швидкості і спритності у діях, відпрацювання спеціалізованих сприянь (почуття дистанції, часу, окоміру, м'язово-рухових сприянь тощо);
- виховання впевненості у своїх силах.

У результаті використання навчально-тренувальних поєдинків формується тактичне мислення, розвивається цілий комплекс рухової активності, фізичних, психічних і вольових якостей, які необхідні для силової сутички з противником.

Можна виділити три види навчально-тренувальних поєдинків, які застосовуються для удосконалення техніки володіння і тактики

застосування тонфи. До них відносяться *умовні, повністю обумовлені та частково обумовлені* навчально-тренувальні поєдинки.

Під час *умовних* поєдинків відпрацьовуються захисні та контратакуючі дії з уявним противником "на повітря". Окремі види захисту та ударів пов'язуються між собою і утворюють комбінації, які, у реальному двобої, застосовуються на рівні динамічного стереотипу. Відпрацювання та напрацювання комбінацій, які зазвичай складаються з одного блоку та двох-трьох контрударів, в умовному поєдинку, необхідно проводити шляхом багатократних повторень, починаючи з повільного темпу, поступово його підвищуючи. Це дає можливість оволодівати широким діапазоном тактико-технічних взаємодій з умовним противником, завдяки яким відпрацьовується здібність самостійно і творчо діяти у конкретних умовах двобою.

Також до умовних поєдинків можна віднести відпрацювання як окремих ударів, так і їх серій на спеціальних знаряддях (манекенах, макеварах тощо), під час якого розвивається навик раціонального використання м'язового зусилля для нанесення ударів з різних дистанцій. Прагнення виконати декілька сильних, пов'язаних між собою ударів за максимально короткий проміжок часу сприяє розвитку спеціальної витривалості. Використання спеціальних знарядь допомагає удосконалювати навики нанесення точних ударів при поступальному русі вперед і назад, розвивати відчуття дистанції. Звичайно, починають з одиночних ударів, поступово переходячи до серій з окремими акцентованими ударами.

Повністю обумовлені навчально-тренувальні поєдинки використовуються при роботі у парах. При їх використанні попередньо повністю обумовлюються усі дії партнерів, а саме: атака одного, захист і контратака іншого.

Прикладом повністю обумовленого навчально-тренувального поєдинку може слугувати відпрацювання захисту від удару ногою збоку блоком усередину або назовні. Викладач (інструктор) стисло викладає умови проведення поєдинку і дає команду до його початку:

Варіант 1. "Перший номер – незброєний. знаходиться у лівосторонній бойовій стійці. Другий номер – озброєний тонфою – в основній захисній стійці. Дистанція дальня. Перший номер виконує прямий удар дальньою (ближньою) ногою в по середньому рівні – другий номер виконує захист блоком назовні (усередину). **До бою –ГОТУЙСЬ! БІЙ!"**. Для припинення виконання завдання подається команда **"СТОП!"**.

Варіант 2. Перший номер – незброєний. знаходиться у лівосторонній бойовій стійці. Другий номер – озброєний тонфою – в основній захисній стійці. Дистанція дальня. Перший номер виконує прямий удар дальньою (ближньою) ногою в по середньому рівні – другий номер виконує захист блоком назовні (усередину). Після захисту – контратака з двох кругових ударів по кінцівках першого номеру.

Варіант 3. Перший номер – незброєний. знаходиться у лівосторонній бойовій стійці. Другий номер – озброєний тонфою – в основній захисній стійці. Дистанція дальня. Перший номер виконує прямий удар дальньою (ближньою) ногою в по середньому рівні – другий номер виконує захист блоком назовні (усередину). Після захисту – контратака з одного –двох тикових ударів по тулубу першого номеру з подальшим його затриманням больовим прийомом.

Частково обумовлені навчально-тренувальні поєдинки, як і повністю обумовлені, також використовують при роботі у парах. У цих поєдинках дії партнерів обумовлюються таким чином, щоб у кожного з них було або обмеження у цих діях, або можливість використання декількох варіантів атаки чи захисту.

Розглянемо варіант частково обумовленого навчально-тренувального поєдинку на прикладі все того ж захисту від удару ногою збоку блоком усередину або назовні.

Умови поєдинку:

Варіант 1. Перший номер – незброєний. знаходиться у лівосторонній бойовій стійці. Другий номер – озброєний тонфою – в основній захисній стійці. Дистанція дальня. Перший номер виконує прямий удар дальньою або ближньою ногою в по середньому рівні – другий номер виконує

захист блоком назовні або усередину. Після захисту – контратака з двох кругових ударів по кінцівках першого номеру.

Варіант 2. Перший номер – незброєний. знаходиться у лівосторонній бойовій стійці. Другий номер – озброєний тонфою – в основній захисній стійці. Дистанція дальня. Перший номер виконує прямий удар дальньою або ближньою ногою в по середньому рівні – другий номер виконує захист блоком назовні (усередину). Після захисту – контратака з одного – двох тикових ударів по тулубу першого номеру з подальшим його затриманням больовим прийомом.

Варіант 3. Перший номер – незброєний. знаходиться у лівосторонній бойовій стійці. Другий номер – озброєний тонфою – в основній захисній стійці. Дистанція дальня. Перший номер виконує прямий удар дальньою або ближньою ногою в по середньому рівні – другий номер виконує захист блоком назовні або усередину. Після захисту – контратака з двох кругових ударів по кінцівках першого номеру або одного –двох тикових ударів по тулубу першого номеру з подальшим його затриманням больовим прийомом.

Важливо!

У разі відсутності індивідуального захисного спорядження – контратакуючі удари тільки позначати!

У процесі використання навчально-тренувальних поєдинків удосконалюються та закріплюються сформовані рухові стереотипи, які покладені в основу навику, і разом з тим зростає варіативність застосування тонфи у різноманітних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ануфрієв М.І., Бутов С.Є., Гіда О.Ф., Решко С.М.. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ: Навч. посібник / Заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва та Є.М. Моїсєєва. -- К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2003. – 338 с.
2. Бондаренко В. В. Вдосконалення методики навчання прийомам затримання супротивника, озброєного холодною зброєю. *Проблеми та тенденції розвитку рукопашної підготовки військовослужбовців (Матеріали міжвідомчого науково-методичного семінару 27 січня 2011 року)*: К. : НУОУ, 2011. С. 106 – 111.
3. Бондаренко В. В. Ефективність впровадження методики формування психофізичної готовності майбутніх правоохоронців до діяльності в умовах ризику. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. С. 10 – 13.
4. Бондаренко В. В. Компоненти успішності виконання захисних дій при нападі супротивника озброєного холодною зброєю. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 3. С. 11 – 13.
5. Бондаренко В. В. Модель якостей працівника міліції, яка надає йому перевагу в умовах несподіваного зіткнення з озброєним супротивником. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2010. Вип. 81. С. 136 – 140.
6. Бондаренко В. В. Специфіка підготовчих дій при нападі супротивника, озброєного ножом. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2009. Вип. 69. С. 41 – 45.
7. Бондаренко В. В. Шляхи вирішення проблеми формування у курсантів спеціальних якостей, необхідних для успішного протистояння нападу озброєного супротивника. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 10. С. 7 – 8.

8. Бондаренко В. В. Шляхи розв'язання проблеми затримання супротивника, озброєного холодною зброєю. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2009. Вип. 67. С. 257 – 260.
9. Бурцев Г.А., Малашенков С.Г., Смирнов В.В., Сямиуллин З.Г. Основы рукопашного боя. – М.: Военное издательство, 1992. – 206 с.
10. Долматов А.И. Специальная физическая підготовка. – М.: ЦС „Динамо”, 1989. – 233 с.
11. Запорожанов О.В. , Гречко В.Ф. Основы ударної техніки гумовим кийком: Навч.-метод. посібник. – НАВСУ, 2002. – 32 с.
12. Кондратьєв Я.Ю., Голосніченко І.П. Науково-практичний коментар до Закону України „Про міліцію”. НАВСУ –1996.
13. Кримінальний кодекс України (ст. 38).
14. Наказ МВС України №1444 від 25 листопада 2003 року „Про організацію професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України”. – Київ, 2003.
15. Плisko В. І. Бондаренко В. В., Вплив експериментальної методики навчання майбутніх правоохоронців на успішність сутичок в умовах нападу озброєного супротивника. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2011. Т. 2. Вип. 91. С. 214 – 217.
16. Плisko В.І., Бондаренко В. В. Алгоритм дій майбутнього офіцера міліції в умовах зіткнення зі злочинцем, озброєним холодною. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. № 2. С. 101 – 104.
17. Попенко В.Н. Холодное оружие полиции. Тонфа. М. 1994. – 112 с.
18. Спеціальна фізична підготовка: Навч. програма. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. – 40 с.